

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

DECEMBER 2019

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtvlo.si/varuh: 10. 1. 2020

Končna redakcija: 10. 1. 2020

Pripravili: Ilinka Todorovski, Anja Nab Huš

Delovodnik, statistika: Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za december 2019

Največ odzivov se je nanašalo na medijsko obravnavo obveznega in prostovoljnega cepljenja proti nalezljivim boleznim. Pritožniki so z različnimi sporočili in verižnimi pismi zahtevali, da javna RTV uravnoteženo poroča o argumentih za in proti. Varuhinja je ponovila mnenja in priporočila o obravnavi javnozdravstvenih tem.

Na vprašanja o radijskem komentarju, ki ni bil objavljen, je varuhinja odgovorila s podrobnim načelnim mnenjem o pričakovanem ravnanju urednikov in novinarjev, predvsem z vidika odgovornosti, nepristranskosti in verodostojnosti ter ob morebitnih navzkrižjih osebnih in poklicnih interesov.

Veliko je bilo odzivov na televizijsko nadaljevanko Jezero. Gledalci so pohvalili novost, poudarjali pa slabo razumljivost govora. Prejeli so pojasnila in informacijo, da so pristojni za nadaljnje TV- predvajanje skušali prilagoditi zvočno sliko.

Na podlagi pritožbe glede radijske svetovalne oddaje je varuhinja napisala priporočilo uredništvom k pozornemu tehtanju ločnice med predstavitvijo in promocijo, da bi preprečili morebitno zlorabo svetovalnih vsebin za reklamiranje storitev.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Zakaj niste povabili predsednika stranke?	4
Dva Dnevnika, dvoje različnih navedb!	5
(Ne)celovito o tretji razvojni osi?	5
O čem je govoril ljubljanski župan	6
Energetske naložbe na spodnji Savi	7
Tri pohvale in opozorilo	8
Kolumna o cepljenju: žaljivo, drugič	9
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	10
Namesto nadaljevanke, šport	10
Pohvale oddajam in programom	11
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	12
Apnea ali apnoa?	12
Zakaj vedno isti obrazi?	12
Pohvala – Slovenski pozdrav	13
IV. ŠPORTNI PROGRAM	13
Kaj je pomembnejše: zmaga ali uvrstitev?	13
Ko teče špica, so voditelji že brez mikrofонов in slušalk!	14
Napačno navedeno ime v grafičnem zapisu	14
V. PROGRAM PLUS	14
O cepljenju v Zadnji besedi	14
Zadnja beseda: različnost komentatork	15
VI. SPLOŠNO	16
Kakšna bo oddaja Ljudje in zemlja po spremembah?	16
Zakaj so nekatere vsebine TV SLO v tujini blokirane?	16
Slabo vidno: podpisi v oddaji Na lepše in podnapisi na TV SLO	17
Praznični spot s strganimi kavbojkami	18
RADIO SLOVENIJA	18
I. RADIO PRVI	18
O komentarju, ki ga ni bilo	18
Prikrito oglaševanje zdravstvene storitve?	21
Pogrešajo poročila operativcev s številki 112 in 113	22
I. RADIO MARIBOR	23
Zakaj glasbena podlaga v informativnih oddajah?	23
II. SPLOŠNO	23
Kako poslušati radijske podkaste v mp3 formatu?	23

MMC.....	24
I. VSEBINA.....	24
Kaj se dogaja v Črni gori?.....	24
Komentiranje na rtvslo.si.....	25
II. STORITVE	26
RTV 4D: težave z registracijo in iskanjem vsebin.....	26
Infokanal z napakami.....	27
RTV SLOVENIJA	28
I. JEZIKOVNA KULTURA.....	28
Prizadane ali prizadene?.....	28
Ministrstvo za zdravje ali zdravstvo?.....	28
II. OGLAŠEVANJE.....	28
Zavajajoč oglas za čudežno zdravilo	28
Preveč reklam	29
III. RTV PRISPEVEK	29
Plačevanje po novem, izterjava obveznosti	29
IV. TEHNIČNE ZADEVE.....	30
Nadaljevanka Jezero: nerazumljivo!.....	30
Križanje govora in glasbe.....	32
Težave pri sprejemu TV-signala.....	32
V. SPLOŠNO.....	32
Kaj je uravnoteženo poročanje o cepljenju v programih javnega medija?	32
STATISTIKA.....	35

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Zakaj niste povabili predsednika stranke?

Varuhinja je prejela protest poslanske skupine Slovenske nacionalne stranke zaradi oddaje Tarča z dne 5. 12. 2019, v kateri so o aktualnih temah razpravljali predsedniki šestih parlamentarnih strank. V stranki so menili, da bi bilo uredništvo dolžno povabiti tudi predsednika SNS.

»Ali gre za "šlamparijo", nepoznavanje slovenskega političnega prostora ali za načrtno blokado Slovenske nacionalne stranke?«

Varuhinja je bila seznanjena z odgovorom odgovorne urednice Informativnega programa Manice J. Ambrožič in generalnega direktorja RTV Slovenija Igorja Kadunca, ki sta prav tako prejela protest: **Odgovorna urednica** je zapisala:

»V obdobju, v katerem ne veljajo predvolilna pravila, v naše oddaje vabimo goste na osnovi naše uredniške presoje.«

Iz odgovora **generalnega direktorja**:

»Kot veste, je udeležba predstavnikov političnih strank zelo natančno določena v času pred volitvami, stalno pa smo zavezani ravnanju v skladu z našimi programskimi standardi in etičnimi merili. S tem, da pripravljavci oddaje in uredniki Tarče v oddajo niso povabili Zmaga Jelinčiča Plemenitega, niso kršili nobenih pravil. V oddaje takšnega tipa so vabljeni predstavniki javnosti oz. strank na osnovi relevantnosti in tudi sposobnosti spoštljivega dialoga, saj smo dolžni zagotoviti ravnanje, ki je skladno s pravili javne RTV (upoštevaje že omenjenih dokumentov).«

Varuhinja je odgovorila:

»Dodam lahko le načelno pojasnilo, da imajo uredništva ne le pravico, ampak tudi dolžnost, da vsakokrat sproti odločajo o sestavi pogovornih omizij, in sicer glede na zasnovo in vsebino oddaje, njen fokus in kontekst ter predviden potek in dolžino. Pluralnost v obravnavi pomembnih družbenih tem zagotavljajo tako, da k besedi vabijo različne družbeni akterje in predstavnike različnih političnih opcij - kdaj, kje in v kakšnem formatu bodo posamezne vsebine uvrščene v programi, pa je stvar vsakokratne strokovne presoje v okviru uredniške avtonomije.

Edino obdobje, ko je uredniška avtonomija suspendirana, je čas volilnih kampanj, ko so uredniki javnega medija dolžni zagotoviti enake možnosti za predstavitev kandidatur predstavnikom vseh sodelujočih strank ali list.

Gledalci večkrat sprašujejo, zakaj je v neko oddajo povabljenih več govorcev, kot jih lahko kakovostno sodeluje v razpravi, zakaj voditelj nastopajoče priganja, naj bodo hitri in kratki, pa tudi, zakaj je bil k besedi povabljen kdo, ki očitno ni pripravljen sodelovati v strpni in spoštljivi razpravi. Naj omenim, da sem spomladi letos glede tega zapisala mnenje (poročilo za marec, str. 5), da uredništva niso dolžna k razpravi vabiti sogovornikov, »ki so že zlorabili eter javnega medija ter kršili družbene norme in kulturo javnega dialoga«.

Predsednik SNS redno nastopa v programih RTV Slovenija, tudi v pogovornih oddajah, nazadnje npr. v oddaji Informativnega programa TV Slovenija Poslanci o aktualnem dogajanju z dne 20. 12. 2019 na TV SLO 3. Zato menim, da je očitke o »načrtni blokadi« neupravičen.«

Dva Dnevnika, dvoje različnih navedb!

Gledalka **M. P.** se je odzvala na poročanje o ovadbi oz. naznanilu varnostne službe Sova v zvezi z razkritjem tajnih podatkov v poročilu parlamentarne komisije. Gledalko je zmotilo, ker je bilo v Dnevniku, 25. 11. 2019 rečeno, da je bil ovaden Matej Tonin, dan pozneje pa je bilo prav tako v Dnevniku rečeno, da se izdaja tajnih podatkov očita odgovorni osebi, brez navedbe imena.

»Če tako grdo napadete politika en dan, bi potem morali se mu OPRAVIČITI drugi dan. Morali bi se opravičiti, ker ste zavajali tudi NAM GLEDALCEM. Čeprav je bilo rečeno, da ni uradno, vseeno ste naredili veliko afero, ko bi morali povedati, da NI BILO RES, pa tega niste poročali.«

Urednica dnevnoinformativnih oddaj TV Slovenija **Nataša Rijavec Bartha** je pojasnila:

»Matej Tonin je kot predsednik komisije tudi predstojnik tega organa oziroma pooblaščen oseba komisije in v tem primeru podpisnik poročila. Ker govorimo o domnevni objavi tajnih podatkov, moramo vedeti, da je po zakonu o tajnih podatkih pooblaščen oseba tista, ki je odgovorna za ravnanje s tajnimi podatki. Govorimo torej o osebni odgovornosti podpisnika poročila.«

Urednica je posredovala tudi 11. člen zakona o tajnih podatkih. **Varuhinja** je dopisala:

»Dodajam, da bi bilo smiselno, če bi uredništvo v poročilu naslednjega dne upoštevalo, da vsi gledalci Dnevnika niso seznanjeni s podrobnostmi minulih 24 ur, ko se je neuradna informacija dopolnjevala in se naposled uradno potrdila, vendar v nekoliko drugačni obliki, kot je bila sprva objavljena. Zato bi bilo dobro, če bi razvoj dogodkov podrobneje pojasnili.

Ne morem pa se strinjati z vašimi očitki o pristranskosti ali zavajanju. Kot se je izkazalo v nadaljevanju, gre za kompleksno tematiko, o kateri se bodo še lomila kopja. Dodajam, da poročanja o političnem dogajanju, sporih in aferah itd. ni mogoče razumeti kot napad na politične akterje. Novinarji so dolžni kritično spremljati ravnanje odgovornih posameznikov in sploh dogajanje v družbi. Tako je bilo tudi v tem primeru.«

(Ne)celovito o tretji razvojni osi?

Gledalec **A. G.** je pisal v imenu Mladinskega sveta Ravne na Koroškem. V sporočilu je izrazil mnenje, da v oddaji Tarča 28. 11. 2019 tematika tretje razvojne osi ni bila predstavljena celovito.

»V prispevku nastopa poslanec Levice, Željko Cigler, ki je znan kot velik nasprotnik 3. razvojne osi. V prispevku kot protiutež ni zaznati nobenega poslanca ali kogarkoli iz vrst podpornikov gradnje, ki bi lahko podali svoje argumente. Nadalje se stopnjuje pritisk na mnenje gledalcev s sodelovanjem Civilne iniciative Braslovče, ki nanizajo nekaj neverodostojnih podatkov, ki niso uradni. Med sabo primerjajo neprimerljivo, zato so tudi izračuni cen gradnje zgolj špekuliranja in domneve, ne pa uradni izračuni, zato je članek v celoti zavajajoč, česar novinar v prispevku ne pove.

Mladinska iniciativa za 3. razvojno os v tem članku ni mogla pojasniti svojih stališč, nasproti Civilni iniciativi Braslovče, kar je v nasprotju z objektivnim in uravnoveženim poročanjem, ki bi ga javna RTV morala zasledovati. V Mladinski iniciativi menimo, da imamo kot plačniki javne RTV tudi pravico do tega, da se o projektu 3. razvojne osi strokovno in uravnoveženo poroča z navedenimi ustreznimi viri. Pričakujemo uradno pojasnilo o neuravnoveženem poročanju in vire navedene v omenjenem delu oddaje.«

Odgovoril je urednik Tarče **Boštjan Kogovšek**:

»Tema oddaje Tarča dne 28. 11. 2019 so bili delovanje Darsa, konflikt interesov in javna naročila. Od projektiranja do izgradnje bi moralo biti poskrbljeno, da ne bo neznano kam izginilo na milijone evrov. Načrtovana povezava s Koroško je bila v oddaji navedena samo kot primer, kjer se že pred začetkom gradnje pojavljajo dvomi glede transparentnosti porabe denarja in izbire izvajalcev. Stališča Mladinske iniciative za 3. razvojno os o prepotrebni povezavi na Koroško smo sicer že predstavili v oddaji Tarča 17. oktobra 2018.«

Varuhinja je urednikovemu odgovoru glede fokusa oddaje dodala pojasnilo z vidika celovitosti predstavitve tematike v posameznem prispevku, oddaji oz. v daljšem časovnem obdobju.

»Ko gre za konkreten prispevek, ki ga omenjate, in se je nanašal na cestno povezavo s Koroško, sem tudi sama opazila, da je bila tematika predstavljena skozi dva nasprotujoča si pogleda, pri čemer je argumente zoper sprejeto različico podajalo več govorcev, med njimi civilnodružbena pobuda, argumente zanjo pa le projektant, pri čemer je bil drugačen civilnodružbeni pogled (vaše iniciative) samo omenjen. Menim, da bi bilo za razumevanje celote smiselno navesti vsaj ključne argumente vaše pobude. Pri tem pa je pomembno poudariti, da novinarji niso dolžni za vsako ceno iskati simetrije in uravnoveženosti interesov ter da se celovitost predstavitve neke tematike ne more ugotavljati ali meriti s številom govorcev ali dolžino njihovih izjav.

Razumljivo je, da vsak od vpletenih oz. zainteresiranih verjame, da ima boljše argumente od nasprotne stran, da imajo ti argumenti večjo težjo in da jih je treba čim večkrat predstaviti širši javnosti. Menim pa, da ni upravičeno pričakovati, da bi v slehernem prispevku o kompleksnih tematikah, kakršna je cestogradnja, predstavljali vse odtenke vseh stališč vseh zainteresiranih v zadevi. Kot rečeno: pri selekciji informacij je pomemben predvsem zorni kot, ta pa je bil v konkretni oddaji, kot je pojasnil urednik, usmerjen v gospodarno ravnanje Darsa.

V različnih informativnih oddajah so se v fokusu znašli tudi drugi vidiki te tematike, zato menim, da je občinstvo v daljšem časovnem obdobju dobilo širok vpogled v celoto ter veliko strokovnih, laičnih in političnih razlag tega projekta. Upravičeno pričakujemo, da bo tako tudi v prihodnje.«

O čem je govoril ljubljanski župan

Varuhinja je prejela dopis stranke Dobra država, ki je bil naslovljen na odgovorno urednico Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič, in sicer v zvezi z oddajo Politično s Tanjo Gobec z dne 8. decembra, v kateri je gostoval ljubljanski župan Zoran Jankovič. Povod za gostovanje sta bili dražba zemljišč v okolici RC Soča in gradnja kanalizacijskega kanala C0. V stranki so menili, da je župan »promoviral svoja dejanja« in da je bila vsebina pristranska.

»Župan mestne občine Ljubljana, ki se je pred tem izognil soočenju s strokovnimi argumenti o sporni gradnji kanalizacijskega kanala C0 v oddaji Tarča, je v nasprotju z zakonom o RTV Slovenija (4. in 5. člen) dobil nesorazmerno možnost predstavitve svojega subjektivnega mnenja v posebni oddaji. Župan mestne občine Ljubljana je ne glede na določen trud novinarke, ki je v nasprotju z nesprejemljivo uredniško politiko TV Slovenija, poskušala voditi oddajo v okviru minimalnih novinarskih standardov, ignoriral njena vprašanja, zastavljal posmehljiva nasprotna vprašanja, se posmehoval strokovnim mnenjem o spornosti gradnje kanalizacijskega kanala C0 in drugih njegovih spornih odločitvah (npr. omejevanje širitve rehabilitacijskega centra Soča, afera »farmaceutka«...) ter jih brez soočenja z dejanskimi argumenti označil za politikantsko »gonjo«.

Varuhinja je bila seznanjena z odgovorom odgovorne urednice **Manice J. Ambrožič**:

»Na generalnega direktorja RTV Slovenija in Varuhinjo pravic gledalcev in poslušalcev ste naslovili protest zaradi gostovanja ljubljanskega župana Zorana Jankoviča v oddaji Politično s Tanjo Gobec.

Župana prestolnice smo v oddajo povabili zaradi dveh akutnih vprašanj, ki sta vznemirili ne le prebivalce Ljubljane, ampak tudi širšo javnost in politiko. Nenazadnje so o obeh temah razpravljali poslanci v Državnem zboru. V aktualne oddaje Informativnega programa odgovornih ne vabimo za »pristransko politično promocijo«, ampak zato, ker v imenu javnosti zastavljamo ključna vprašanja in terjamo odgovore. To smo storili tudi v tem primeru. V Informativnem programu Televizije Slovenija svoje delo opravljamo avtonomno, odgovorno in skladno z vsemi profesionalnimi standardi. Zato odločno zavračamo vaše očitke in protest, še posebej z argumenti, kakšni so v vašem dopisu.«

Varuhinja je v odgovoru podala načelno pojasnilo:

»Le na načelni ravni pojasnujem, da na RTV Slovenija ni seznama prepovedanih gostov, k besedi je lahko povabljen vsak, ki lahko osvetli za javnost pomembno tematiko, uredniki pa na podlagi kompetenc, izkušenj in pristojnosti presojujejo o fokusu, kontekstu in žanru obravnave. Če se uredništvo odloči, da polemično ali kontroverzno tematiko predstavi skozi intervju, ima voditelj posebno odgovornost, da gosta sooči z nasprotnimi argumenti ter s kritično držo in uporabo ustreznih spraševalskih tehnik občinstvu zagotovi celovit vpogled v vsebino. Menim, da je bila obravnavana oddaja dober primer takšnega ravnanja.«

Energetske naložbe na spodnji Savi

Društvo za preučevanje rib Slovenija se je pritožilo zaradi poročanja TV Slovenija o energetskih naložbah na spodnji Savi. V društvu menijo, da gre za enostranski in neobjektiven prikaz razmer, konkretno pa so navedli prispevek posavskega dopisnika v Poročilih z dne 3. 12. 2019 o ribji stezi na Blanci ter v Slovenski kroniki z dne 6. 12. 2019 o protipoplavni zaščiti v Posavju.

»Prvi prispevek je povsem nekritična promocija ribjih stez na primeru obstoječe ribje steze ob HE Arto Blanca, ki – kot je bilo poudarjeno v prispevku - povsem deluje in služi svojemu namenu, novinar pa kot vir uporabi izključno mnenje predsednika Ribiške družine Sevnica, ki konkretno stezo upravlja. V DPRS smo že opozarjali, da pavšalne trditve o »delovanju ribjih stez«, ki so umetno ustvarjeni obводи za prehod rib ob jezu hidroelektrarn, niso ustrezne in da morajo biti trditve potrjene z monitoringi rib, torej z ihtološkimi raziskavami! (...) Prav tako novinar popolnoma spregleda javno dostopne podatke, ki potrjujejo finančno odvisnost ribiških družin od energetskih družb-graditeljic hidroelektrarn. (...) Tudi drugi omenjeni prispevek novinarja gre v isto smer – popolna podpora izgradnji hidroelektrarn - čeprav ima

vrsta deležnikov tehtne in strokovne pomisleke in čeprav bi bila možna vzpostavitev protipoplavne zaščite brez izgradnje hidroelektrarn, kar novinar sploh ne omeni.«

Manica J. Ambrožič, odgovorna urednica Informativnega programa, je društvu odgovorila:

»Ob pripravi prispevka o ribjih stezah nismo imeli nobenega utemeljenega dvoma o strokovnosti predsednika Ribiške družine Sevnica. Niti nimamo nobene informacije, da bi zavajal in lagal v korist HESS. Tudi sponzorska sredstva, ki jih energetske družbe namenjajo ribiškimi družinam, ne morejo biti dokaz o neverodostojnosti predsednika ribiške družine. Če bi bilo poročanje zavajajoče, bi se zagotovo oglasili tudi v Zavodu za ribištvo, ki je tudi opravljal monitoring. Žal z raziskavami, ki jih omenja društvo, nismo bili seznanjeni. Smo pa o ribjih stezah v preteklosti že večkrat poročali kot o možni rešitvi ob gradnji hidroelektrarn.

Z vsakim prispevkom našim prispevkom skušamo slediti najvišjim standardom poročanja in objektivnosti. Društvo prosimo, da izsledke raziskav pošlje na naše uredništvo ali novinarju in jih bomo ob prvi priložnosti tudi objavili. Vsekakor želimo pri vseh temah slediti javnemu interesu in našim gledalcem predstavljati vsa relevantna mnenja.«

Varuhinja je dodala pojasnilo o celovitosti in virih v poročilih o dogodkih:

»Novinar je v klasični poročevalski maniri zabeležil vsebino ministrovega obiska, v povezavi s poplavno ogroženostjo območja ter zastalimi načrti zaradi pridobivanja vodovarstvenega dovoljenja; dodan je bil odziv prebivalca, ki meni, da bo na ureditev razmer še treba počakati. Menim, da je bil prispevek - glede na fokus (obisk), kontekst (poplavna varnost) in žanr (poročilo) – pripravljen v skladu s standardi. Glede prispevka o ribji stezi pa poročilo očitata, da ni vsebovalo podatkov o monitoringih ter ugotovitev »ihtiološke stroke«, ki bi ovrgli ugotovitve sevniske ribiške družine in Zavoda za ribištvo. Pojasnujem, da novinarji niso dolžni za sleherno tematiko, o kateri poročajo, za vsako ceno iskati nasprotna dejstva ali poglede ter zagotavljati lažno uravnoteženost ali simetrijo tudi tam, kjer je ni. Če torej novinar povzame ugotovitve ene civilnodružbene organizacije o stanju ribjega življa v reki, to še ne pomeni, da mora v imenu celovitosti informiranja na vsak način poiskati še drugačne ugotovitve druge civilnodružbene organizacije o ribjem staležu in migracijah v tej isti reki. Če pa bi bili izhodišče, fokus in kontekst drugačni, če bi (hipotetično) obravnavali kontroverzno, polemično, akutno (okoljevarstveno) tematiko, o kateri se lomijo kopja stroke, javnosti, politike, civilne družbe, investitorjev itd., bi standardi narekovali drugačen pristop in žanr. Tako pa iz vaše pritožbe ni razvidno niti to, katere monitoringe in ihtiološke strokovnjake imate v mislih. Kot je v odgovoru zapisala odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija, bodo gledalci seznanjeni tudi o takšnih podatkih, če bodo z njimi seznanjeni novinarji in če bodo ti podatki pomembni in zanimivi za najširšo javnost.«

Tri pohvale in opozorilo

Gledalec **M. B.** je pohvalil poročanje o plakatih z žaljivo vsebino na tržaškem Krasu v Dnevniku 14. 12.), prispevek v Tedniku z naslovom Slovenski domoljubi za Italijo teroristi (16. 12.) in Dnevnikov izbor z dne 26. 12. o slovenskih rojaki ter domoljuben pristop do slovenstva v sosednjih državah. Poslal pa je tudi grajo, ker se v opisovanju dogodkov, povezanih s Slovenijo in Hrvaško, uporablja besedna zveza hrvaško-slovenski, namesto slovensko-hrvaški.

Iz pohval:

»Da bi nacionalna televizija uspela ohraniti takšen in tako kvalitetno visok nivo oddaj in prispevkov domoljubne vsebine, in tudi različnih vsebin sicer, bo potrebno kadrovske takšne ekipe okrepiti in jih primernejše nagrajevati.« (o Tedniku)

»Postali smo iz naroda nacija, kot so v prispevku samozavestno pripovedovali vaši sogovorniki, sami pa v povezovalnem tekstu; zato vam izrekam vso pohvalo, da ste zajeli dobršen del slovenske krajine, ki ni vezana na politično in diplomatsko določene državne meje s sosedi.« (o Dnevnikovem izboru)

Kolumna o cepljenju: žaljivo, drugič

Varuhinja je prejela 39 odzivov, povezanih s kolumno o cepljenju, ki je bila novembra objavljena v oddaji Studio City, nato pa še na MMC. V več primerih je šlo za verižno prepošiljanje kopiranega besedila z različnih naslovov; takšna sporočila je varuhinja zavrgla. Ostalim pritožnikom je posredovala povezavo na mnenje in priporočilo, zapisano minuli mesec (novembrsko poročilo, str. 9).

Primeri odzivov:

»Kot odgovornim osebam v javnem servisu RTV Slovenija, vam sporočam, da sem zgrožen s objavo članka o cepljenju na vašem internetnem portalu. V njem se vsi tisti, ki nasprotujejo obveznemu cepljenju imenujejo IDIOTI. Kot nasprotnik cepljenja se počutim užaljen s takim pisanjem na mediju, ki ga vsi davkoplačevalci plačujemo. S takimi žaljivimi in enostranskimi zapisi se ne strinjam. Zato, od vas pričakujem opravičilo, popravek in ustavitev enostranskega reklamiranja lažno pozitivne podobe cepiv.« (L. B.)

»Zelo žalostno je, da javna tv, ki jo financiramo VSI, takole pljuva po ljudeh, ki ne sledijo credi kot ovca, in si, za razliko OD VAS, mnenja ne ustvarijo in delijo drugim po tem, koliko je bilo na drugi strani financiranja, pa čeprav gre za največjo laz vseh časov. Se zavedate, koliko ljudi utrpi stranske učinke po cepljenju in drugih zdravilih nasploh? In tem ljudem vi pravite idioti? Če je kdo "idiot" izpadel v tej zgodbi, ste zal vi.« (A. K.)

»S tem enostranskim zapisom se ne strinjam, ter da pričakujem opravičilo, popravek in ustavitev enostranskega reklamiranja lažno pozitivne podobe cepiv. Zahtevam predstavitev drugega mnenja - obstaja na stotine znanstvenih raziskav o škodljivosti cepljenja. Vedno predstavite samo eno stran. Mislim, da s tem, ko plačujemo RTV prispevek in prispevamo v blagajno za vaše plače imamo pravico, da nas obravnavate enako kot ostale in ni nobene potrebe, da nas označujete za idiote.« (T. K.)

Primer verižnega pisma:

»Pozdravljeni, pišem vam v zvezi z prispevkom RTV Slo MMC z naslovom »Samo idioti se ne cepijo proti gripi«, ki je bil objavljen na spletnem portalu RTV Slovenija MMC dne 27. 11. 2019. Avtor prispevka ni naveden, je pa v prispevku poleg primitivne žaljivosti kar nekaj neprimernih in neresničnih trditev:

1. ... pred prijatelji izpadla kot idiot, ko boš naslednjič jamrala o neumnosti tistih, ki se ne cepijo.
2. Za gripo bo samo v Sloveniji to sezono zbolelo 200 tisoč ljudi. Ubila bo zajetno količino ljudi, ...
3. Tako kot od otrok pričakujemo, da v vrtce in šole ne prinašajo bolezni, ki se jih da preprečiti s cepivom, ...
4. ... razmisli o tem, da vse svoje zaposlene napotiš na cepljenje, ki stane manj in hkrati viša

produktivnost bolj od novoletne zabave.

5. Ne glede na svoj socialni status ne bodi idiot – proti gripi se lahko cepiš že jutri zjutraj.

ad.1. Avtorjev zapis je manipulativno sugestiven, da ne omenjam žaljivosti, ki jo je težko prezreti. Raziskave potrjujejo, da cepljenju nasprotujejo visoko izobraženi.

ad.2. Gre za neresničen in napihnjen podatek s katerim se po nepotrebnem straši državljane. Smrtni primeri so redki in vzročna zveza ni dokazana.

ad.3. Zopet manipulativna sugestija, da je možno bolezni preprečiti s cepivom. Neodvisna znanost je enotna, da cepiva ne delujejo in da so škodljiva.

ad.4. Cepljenje ne viša produktivnosti. V skladu z neodvisnimi raziskavami cepiva povzročajo vrsto avtoimunih bolezni, aluminij v cepivih pa med kopico drugih hudih posledic povzroča tudi kronično utrujenost.

ad.5. Poziv na tako brezglavo cepljenje je nevaren. Obstaja vsaj pet skupin, ki se ne smejo cepiti: kdor je imel predhodne prekomerne reakcije, osebe z alergijami na sestavine cepiv, osebe z družinsko anamnezo, osebe s spremenjenim imunskim odzivom, osebe ki imajo kakršnokoli akutno obolenje.

Prosim vas, da zoper avtorja in odgovornega urednika ustrezno ukrepate in me o tem obvestite.«

Varuhinja je v zvezi s priporočilom iz novembrskega poročila (str. 9) prejela odzivno poročilo urednice Uredništva za nove medije **Kaje Jakopič**. Sporočila je, da bodo kolumnam iz Studia City, ki so jih ob objavi na spletu že doslej opremljali s podnaslovom, da gre za kolumno iz televizijske oddaje, v dogovoru z urednico Studia City Alenko Kotnik dodajali tudi video iz RTV 4D.«

Tematika se navezuje na poglavje RTV Slovenija – Splošno (Kaj je uravnoteženo poročanje o cepljenju v programih javnega medija?, str. 32) in TV Slovenija - Program Plus (O cepljenju v Zadnji besedi, str. 14).

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Namesto nadaljevanke, šport

Dva odziva sta bila povezana s programsko shemo TV SLO 2, kjer se je ob petkih predvajala španska nadaljevanka »Umor na otoku«, vendar je bilo predvajanje serije zaradi športnih prenosov prekinjeno in se je nadaljevalo z dvotedenskim zamikom.

»Prosim vas za naslednjo informacijo: kdaj bo spet na sporedu zanimiva španska kriminalka Na otoku, predvajana na 2. programu televizije Slovenija ob petkih zvečer.« (T. Š.)

»Šport je vsekakor nekaj, kar imamo vsi radi, spoštujemo športnike in se navdušujemo nad uspehi. Vsekakor podpiram prenose športnih dogodkov in jih spremljam. Moti me le, da imajo zaradi zamaknitve zaradi prenosov, vse ostale oddaje podrejen položaj. Tudi to je ok. Moti me, da si že drugi teden zapovrstjo ne morem ogledat meni ljubih nadaljevanek. Predvajate oddajo Moje mnenje, intervjuje z Zvezdano ipd, ki bi lahko počakali na drug termin. Niso nujno tako aktualni, da bi bili ravno ta petek ali ravno to nedeljo. Vsi, ki spremljamo nadaljevanke, se jih veselimo, pa lahko čakamo teden, 14 dni...« (B. S.)

Pisarna varuhinje je posredovala pojasnilo urednice tujega programa **Neli Vozelj Aberšek**, da vse serije vedno predvajajo do konca, četudi pride do prekinitev. Tako je bilo tudi v tem primeru, ko se je

serija nato brez prekinitev odvila do začetka januarja. Na vprašanje o tem, zakaj zaradi športa umikajo prav nadaljevanke, pa je odgovorila direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»TV SLO 2 ima shemo, ki je prilagojena športnim prenosom, kar pomeni, da v primeru, ko pride do športnih dogodkov na katerikoli dan, oddajo, ki je tedaj načrtovana, bodisi premaknemo t.j. gre na spored kasneje, bodisi odpade, če bi prišlo do prepoznega predvajanja. Domača produkcija, t.j. oddaje imajo prednost pred tujimi vsebinami, smo pa za naslednje leto od aprila dalje predvideli dnevno predvajanje nadaljevanek, t.j., da ne boste več nanje čakali teden dni, ampak bodo na sporedu več dni zapored, tako da tudi če bo prišlo do tega, da bi odpadla, ne bo treba čakati tedne.

Upam, da razumete, da težko načrtujemo program a TV SLO 2 zaradi športa, ki se neprestano spreminja, zato iščemo možnosti, da bi čim boljše uredili predvajanje v prihodnje.«

Pohvale oddajam in programom

Gledalka **K. B.** je pohvalila vsebine otroškega programa, ki so po njenem mnenju »vrhunske«, gledalec **M. B.** je varuhu v vednost posredoval pohvalo dokumentarnemu filmu Boj za slovensko severno mejo režiserja Valentina Pečenka (10. 12. 2019), gledalec **F. O.** je pohvalil oddajo Saše Šavel Burkart Poti do horizonta – »Prekmurska« likovna umetnost (19. 12. 2019), varuhinja pa je bila seznanjena tudi s pohvalo **I. S.** Mestnim promenadam Andreja Dobleharja (oddaji novembra in decembra 2019).

»Brez odvečnih besed: **ODLIČNO!** Za včerajšnji dokumentarec TV SLOVENIJA »**Boj za slovensko severno mejo**«. Prenesite, prosim, **besede zahvale ustvarjalcem**. Nadaljujte s podobnimi **DOMOLJUBNIMI vsebinami**, saj imate kot nacionalna RTV velik privilegij tovrstnega poslanstva!« (M. B.)

»Čestitam RTVSLO in gospe Saši Šavel Burkart, avtorici zgodovinske oddaje Poti k horizonti, s katero je predstavila značilnosti »prekmurskega slikarstva«. To namreč korenini v značilnostih severnoevropskega ekspresivnega slikarstva zgrajenega na eksistencialno občuteni resnosti, skozi osamljenost in tesnobo tragičnega in utesnjenosti elegičnega. Kot tako predstavlja tvoren in konstruktiven prispevek k razvoju sodobnega slovenskega slikarstva. Še enkrat lepa hvala za oddajo z željo še več podobnih prispevkov iz bogatega likovnega ustvarjanja v Prekmurju.« (F. O.)

»Prav zanimalo me je, kako boste sestavili bogato zgodovino v tako kratek mozaik in zdi se mi, da ni prav nič manjkalo. Enkratna celovita predstavitev, lepo vodenje (ste še pravi mladenič), prijeten ženski glas in čudovita kamera. Vsem vse čestitke! (I. S. o oddaji o Kamniku).

Na varuhinjin naslov je novembra prispelo tudi devet odzivov na novo nadaljevanko Jezero, ki so jo gledalci naklonjeno sprejeli, vendar jih je zmotil nerazločen oz. nerazumljiv govor predvsem glavnega junaka. Povzetek odzivov in pojasnila v zvezi z zvočno sliko nadaljevanke so objavljeni v poglavju tehnične zadeve, kamor varuhinja uvršča tudi drugi pritožbe glede nerazumljivosti govora oz. križanja govora in glasbe v televizijskih oddajah (glej str. 30 tega poročila).

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Apnea ali apnoa?

Varuhinja je prejela dve pritožbi (telefonsko in pisno) glede gesla v oddaji Vem!, z dne 23. 12. 2019; gledalca sta trdila, da je šlo za napako.

»Prenehanje dihanja je APNEA, kot je pravilno odgovoril gospod tekmovalec in ne Apnoa kot naj bi bilo pri vas pravilno. Mislim, da morajo pripravjalci kviza biti bolj previdni pri iskanju besed kviza in se pozanimati o pravih strokovnih izrazih, če jih že uporabljajo v kvizu.« (G. G.)

Varuhinja je pojasnila, da je beseda zapisana v slovenskem pravopisu, posredovala geslo iz Frana in pojasnilo urednice oddaje Vem, **Dajane Makovec**:

»Ni bilo napake, smo preverjali pred in med snemanjem. Apnea je angleška beseda, v slovenskem pravopisu pa sta besedi apnoa in apneja (z j). Ker smo v križanki iskali besedo s 5 črkami, je pravilno samo apnoa.«

Zakaj vedno isti obrazi?

Gledalec **S. C.** je analiziral ponudbo razvedrila na TV Slovenija, kot edino kakovostno in dobrodošlo novost zadnjega obdobja izpostavil oddajo Vse je mogoče in aktualni kviz Joker, ostalim oddajam pa očital neizvirne in ponavljajoče vsebine in goste.

»... kar pa je najbolj zaskrbljujoče, je dejstvo, da se v oddajah ponavljajo vedno eni in isti obrazi zabavne in družabne scene, ponavadi brez neke kvalitetne vsebine, zgodbe, ki bi dajala zgled in po možnosti navdihovala mlade. Prav tako uredniki sledijo komercialnim televizijam z izpostavljanjem njihovih obrazov. Na modnem področju manjka kredibilnih novinarjev in na splošno vsebin, v oddajah se kot gostje pojavljajo prijatelji voditeljev z namenom promocije lastnih podjetij, izdelkov in storitev. Glasbeniki nimajo svojega pravega prostora (...). Res je, da je Slovenija majhna, ampak v njen deluje tisoče mladih, novih, odličnih umetnikov, kulturnikov in ljudi, ki imajo v življenju ogromen potencial ter poslanstvo, ki pa jih nacionalna televizija prezira (tudi in predvsem zaradi klientelizma), kar pa je za takšno ustanovo dejansko nedopustno.«

Odgovorni urednik Razvedrilnega programa **Vanja Vardjana** je sporočil, da se bodo o gledalčevih pritožbi v uredništvu pogovorili. **Varuhinja** pa je pritožniku med drugim odgovorila:

»Ker ste zapisali le nekaj splošnih opazk, težko podam konkreten odgovor. Načelno pa lahko pojasnim, da je izbira gostov najzahtevnejši del tovrstnih oddaj, s katerim se družno ukvarjajo uredniki in voditelji. Gost mora biti zanimiv, prepoznaven, govornjiv, primeren za žanr in publiko neke oddaje, imeti pa mora tudi voljo in čas, da pride v studio. Verjeli ali ne: ni tako zelo lahko izpolniti vseh teh pogojev. Med uspešnimi in kreativnimi posamezniki je veliko takšnih, ki ne želijo nastopati. Ali pa se povabilu odzovejo, a jih pod reflektorji uniči trema. Ali pa se težko izražajo in ne prispevajo k zanimivosti oddaje. Ali pa ne pritegnejo občinstva, ker niso prepoznavni. Itd. Pripisati izbiro zgolj nekakšnim kapricam voditeljev in »klientelizmu«, je zagotovo krivično, pavšalno in predvsem – netočno.«

Gledalec je v odgovoru na odgovor zapisal tudi:

»Vsekakor je nekaj od napisanega resnično, veliko pa je tudi izgovorov, ki jih je najlažje postreči gledalcem.«

Korespondenca se je nadaljevala, vendar gledalec očitka o domnevnem klientelizmu ni argumentiral.

Pohvala – Slovenski pozdrav

Varuhinja je uredništvu posredovala pohvalo gledalke **M. Č.**, namenjeno oddaji Slovenski pozdrav, z dne 1. 12. 2019.

»Ob tej oddaji, ko je na harmoniko igral in pel pesem Kje si očka moj, komaj osemletni fantek, pa so po dolgem času solze spet kar vrele iz oči.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Kaj je pomembnejše: zmaga ali uvrstitev?

Gledalca **D. K.** in **A. S.** sta pisala zaradi vrstnega reda prispevkov v zadnji večerni športni informativni oddaji 29. 12. 2019 ter dopoldanskih poročilih naslednjega dne. Pritožnika sta menila, da bi morali v ospredje postaviti zmago smučarske tekačice, ne pa skromnejše uvrstitve skakalcev. Gledalec **D. K.** je menil, da gre za spolno diskriminacijo, gledalec **A. S.** pa je menil, da gre za nekritičen odnos do skakalcev.

»Skrajno neprimerno in po mojem mnenju celo žaljivo do konkretne športnice je, da je bil prvi prispevek namenjen smučarjem skakalcem, ki na tekmi v Oberstdorfu niso dosegli nobenega odmevnega rezultata, medtem ko je tekačica na smučeh Anamarija Lampič istega dne zmagala na tekmi svetovnega pokala, prispevek o njenem vrhunskem uspehu pa je bil na vrsti šele po daljšem (nekritičnem) poročilu o prvi tekmi turneje štirih skakalnic.

Tovrstno nekritično poročanje o dogajanju glede naših smučarjev skakalcev si nekateri novinarji športnega uredništva RTV Slovenija privoščijo že dalj časa. Pred kratkim se je celo zgodilo, da se je informativna oddaja začela z novico v smislu "vsi naši skakalci so se uvrstili na tekmo", pa čeprav je istega dne kakšen drug športnik ali športnica dosegla dosti boljši uspeh ... (A. S.)

Urednik športnih dnevnoinformativnih oddaj **Boštjan Ogris** je pojasnil, da so se odločali po načelu aktualnosti:

»O velikem uspehu Anamarije Lampič smo na prvem mestu poročali v poročilih ob 13.00, ob 17.00 in v naši osrednji oddaji. V večerni športni oddaji smo dali prednost tekmi smučarjev skakalcev, ki se je končala razmeroma pozno in je bila najbolj sveža novica.«

Ko teče špica, so voditelji že brez mikrofona in slušalk!

Gledalca **J. B.** moti, da si voditelji športnih oddaj še pred koncem odjavne špice, ko so kamere že prižgane, odstranjujejo mikrofona in slušalke.

»Zgleda, kot bi rekli gledalcem ,po gorenjsko rečeno*sedaj smo pa vas odrajtali* !Mislim,da je tak odnos do nas plačnikov brez respekta.«

Varuhinja je odgovorila:

»Vašo pripombo glede voditeljev športnih oddaj, ki si še pred koncem odjavne špice odstranjujejo mikrofona in slušalke, bom posredovala odgovornemu uredniku Športnega programa in ga prosila, naj se o tem pogovorijo – morda niti nimajo predstave, da si lahko gledalci ustvarite takšen vtis. Prepričana pa sem, da ne gre za namerno sporočanje negativnega odnosa do občinstva: vsak nastopajoči na televiziji dobro ve, da nastopa za gledalce.«

Napačno navedeno ime v grafičnem zapisu

Gledalec **J. Z.** je opozoril na napako v zadnjih večernih športnih poročilih na TV Slovenija 10. 12. 2019; menil je, da je bila napaka namerna.

»... o primeru kazni ruskim sportnikom so pokazali tudi predsednika Ruske federacije, ter ga - ker jih nihce ne nadzira, pa verjetno si mislijo saj ne bo nihce opzail- zapisali : Vladimir PUTNIK.«

Varuhinja je uredništvo seznanila s pritožbo, pritožniku pa med drugim odgovorila:

»Vaše sporočilo bo uredništvo spomnilo, kako pomembno je pred objavo preveriti še tako drobno malenkost, saj se lahko zaradi lapsusa, zatipka ali nepazljivosti pri gledalcih ustvari vtis o splošni površnosti ali celo namernem nekorektnem ravnanju. Dejstvo je, da je v TV-programih kakršno koli napako silno težko popraviti, zelo verjetno bi z opravičilom naslednji dan v isti rubriki dosegli kvečjemu nasprotno: ponovitev napake. Tudi zato že nekaj časa razmišljam o pobudi, da bi takšne napake popravljali oz. razjasnjevali na spletni platformi, kakršno imajo tudi nekateri drugi evropski mediji. V mislih imam posebno spletno točko, v angleščini običajno z imenom »Corrections/Clarifications«, kjer se sproti razjasnijo nesorazumi ali popravijo napake. Pisarna varuhinje je analizirala primere dobrih praks, ali bi bil takšnem mehanizem primeren tudi za RTV, pa je še stvar nadaljnje razprave z uredniki.«

V. PROGRAM PLUS

O cepljenju v Zadnji besedi

Gledalka **I. K.** je pisala zaradi pogovora o cepljenju v oddaji Zadnja beseda (TV SLO1, 9. 12. 2019); menila je, da je bila tematika prikazana enostransko.

»Sprašujem se zakaj plačujemo vsi državljani te države prispevek RTV naročnine in nimamo vsi enakih pravic? Zakaj morajo biti ravno naši otroci žrtve pohlepa neodgovornega kapitala?

V potrditev temu vam navajam lastne izkušnje: Moja teta tam nekje v daljnih 70 letih prejšnjega stoletja se je cepila proti gripi, ker je slučajno prišla v vas ekipa za cepljenje.

Do takrat ni nikoli zbolela za gripo, tisto zimo pa je dobila gripo in to zelo hudo obliko, kar tri mesece je trajalo obolenje, za nameček pa je zbolela še za astmo, ki se je ni mogla znebiti vse do svoje smrti.....vedno je svarila vse, naj se ne cepijo. Danes obstaja na stotine znanstvenih raziskav in dognanj o škodljivosti cepljenja, samo videti, slišati in poiskati jih je treba!«

Varuhinja je v odgovoru menila, da so v uredništvu sledili smernicam poročanja o javnozdravstvenih vsebinah v javnem mediju ter povzela dosedanja priporočila (nazadnje zapisana v novembrskem poročilu, str. 9):

»Pojasnjujem, da je v javnem mediju pri podajanju znanstvenih in strokovnih vsebin treba dajati prednost znanstvenim in strokovnim dognanjem in dokazom, in sicer pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh dognanj. Pri obravnavi tematik, povezanih z javnim zdravjem, je treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi ter argumentom stroke. Vendar pa ne more veljati zapoved enoglasja oz. absolutna prepoved podajanja disonantnih pogledov, razlag in mnenj. Menim, da lahko predstavitev nasprotujočih, odstopajočih in osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentov večinoma koristi javni razpravi, poznavanju dejstev in razumevanju tematik.

Menim, da pri javnozdravstvenih tematikah, četudi so kontroverzne, ni mogoče uporabiti načela uravnoveženosti, zlasti ne v aritmetičnem smislu uravnoveževanja ali iskanja (lažne) simetrije med strokovnimi in laičnimi razlagami. Menim pa tudi, da je za celovit prikaz teh tematik treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov, upoštevaje vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave.

Menim, da je uredništvo oddaje Zadnja beseda v konkretni oddaji sledilo tem priporočilom: tematike cepljenja so se lotili odgovorno: k razpravi je bila povabljena zdravnica, ki so jo voditeljica in sodelujoče soočile s številnimi pomisleki zoper cepljenje, med drugim z zatrjevanimi stranskimi učinki cepiv in tudi z očitki o zdravnikih, ki naj bi bili sponzorirani s strani farmacevtskih korporacij. Slišali smo tudi, koliko je evidentiranih primerov negativnih učinkov, o razliki med obveznimi in prostovoljnimi cepljenji itd. Menim, da je očitek o pristranskem prikazu tematike neupravičen.«

Tematika se navezuje na poglavje TV Slovenija – Informativni program (Kolumna o cepljenju: žaljivo, drugič, str. 9) in RTV Slovenija – Splošno (Kaj je uravnoveženo poročanje o cepljenju v programih javnega medija?, str. 32).

Zadnja beseda: različnost komentatork

Gledalka **J. V.** je izrazila nezadovoljstvo nad eno od stalnih komentatork oddaje Zadnja beseda na TV Slovenija, ki z načinom razprave po njenem mnenju »ne sodi v elitni krog« sodelujočih.

»Ob koncu oddaje namesto zadovoljstva, ki bi mi bi jo dala oddaja, čutim jezo, ker ji dovolite kvasiti neumnost.«

Odgovorni urednik **Rok Smolej** je v odgovoru pojasnil zasnovo oddaje:

»V oddajo Zadnja beseda smo namenoma in premišljeno vključili komentatorke z različnimi življenjskimi nazori, le tako lahko dosežemo dinamiko debate, menja komentatork morajo biti različna. Različna mnenja omogočajo izmenjavo argumentov in protiargumentov in s tem živahno razpravo.

Namen oddaje je, da različna mnenja sprejmemo, se o njih pogovarjamo, se poskušamo poslušati in slišati, kdaj kakšno mnenje tudi omehčati ali ga na podlagi izmenjave argumentov celo spremeniti.«

VI. SPLOŠNO

Kakšna bo oddaja Ljudje in zemlja po spremembah?

Varuhinja je v vednost prejela pismo Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenija, v katerem je izražena zaskrbljenost zaradi napovedanih sprememb oddaje Ljudje in zemlja v letu 2020. Prejela je tudi sporočilo **A. B.**, ki je prav tako menil, da bi bilo »drastično krajšanje« edine televizijske oddaje o kmetijstvu nesprejemljivo.

»RTV Sloveniji kot javni ustanovi oziroma medijski hiši nacionalnega pomena mora biti v interesu, da v svojih programih več časa nameni tudi kmetijstvu, ki je zelo pomembna gospodarska panoga, ima pa tudi širši družbeni pomen. Zato od vas pričakujemo, da bo oddaja Ljudje in zemlja obdržala svoj termin in dolžino predvajanja, hkrati pa avtorjem teh oddaj zagotovite še boljše pogoje za ustvarjanje.« (iz pisma KGZS)

Varuhinja je bila seznanjena z odgovorom direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**, da ne gre za posege takšne narave, da so v načrte za leto 2020 le pravilno vpisali dejansko povprečno (neto) dolžino, predvsem pa, da ne bodo krnili vsebine, namena in poslanstva oddaje:

»Za posodobitev oddaje – vsebinsko, grafično in izvedbeno prenovo – smo se odločili glede na naslednja dogajanja v kmetijstvu:

- novo finančno perspektivo in v njej nove prioritete povezane z razvojem tehnologij in digitalizacijo,
- zamenjavo generacij v kmetijstvu,
- vlogo kmetijstva v okviru pravkar sprejetega evropskega »Zelenega (Green) dogovora«, kjer ima pridelava hrane pomembno vlogo in
- dejstvo, da je slovensko kmetijstvo del skupne evropske kmetijske politike.

Prizadevamo si, da bi s spremembami ustvarili še bolj kakovostno oddajo, v kateri bi lahko tako kmetom kot najširši javnosti predstavili še več aktualnih tematik tako iz Slovenije kot tudi iz EU.«

Zakaj so nekatere vsebine TV SLO v tujini blokirane?

Gledalec **D. G.** je prosil za pojasnilo glede sprejema programov TV Slovenija v tujini prek satelita. Opozoril je, da so kljub dekodežu nekateri programi TV Slovenija v tujini blokirani.

»Blokirani so namreč prav vse tuje oddaje, večina filmov itd. Tega preprosto ne razumem, še manj pa, da je težava s predvajanjem tujih oddaj posledica avtorskih pravic.

Preko satelita namreč v vseh evropskih državah brez težav spremljamo npr. nemški ZDF in skorajda vse ostale tv programe nemških televizij.

Skratka predvidevam, da je prav funkcija dekodeža tista, ki omogoči gledljivost tudi sicer blokiranih programov.«

Izčrpno pojasnilo je pripravil vodja Pisarne za avtorske pravice na RTV Slovenija, **Luka Rupnik**. Glede tehničnega vidika je zapisal, da je podučen, da lahko oseba, ki razpolaga z dekodirjem in aktivno dekodirno SAT kartico, dostopa do vseh programskih vsebin RTV Slovenija, v nadaljevanju pa je pojasnil naravo omejitev.

»RTV Slovenija v svojih TV programih predvaja vsebine na katerih ima zelo različno urejene avtorske in sorodne pravice - tudi z vidika krajevne omejenosti. Zelo na grobo bi lahko rekli, da ima na programski vsebini lastne produkcije pravice krajevno neomejene, na licenčnih programskih vsebinah pa krajevno omejene na območje R Slovenije. Iz tega razloga pri satelitskem oddajanju, ki je primarno namenjen razširjanju programa v tujini, dele programske vsebine na kateri nima krajevno neomejenih pravic, ustrezno omeji (kodira). Poleg razširjanja programa v tujino, pa ima satelitsko razširjanje tudi funkcijo pokrivanja območij na katerih RTV Slovenija signala ne zagotavlja z drugimi (prizemnimi) sistemi. Iz tega razloga se na teh območjih uporabljajo sistemi za dekodiranje in se s tem omogoči spremljanje vseh programskih vsebin.

Glede vprašanja gledalca zakaj je v tujini program RTV Slovenija kodiran, na pa tudi drugi Tv programi npr. nemški ZDF in skorajda vsi ostali tv programi nemških televizij, je razlogov za to več:

1. nacionalni izdajatelji (vsaj večji) TV medijev imajo navadno svoje medije vsebinsko tako profilirane, da lahko celotno programsko vsebino posameznega medija (npr. 1. TV programa) predvajajo brez krajevnih omejitev (npr. news, world,...); programsko vsebino s krajevnimi omejitvami (npr. sport, film,...) pa imajo na programih, ki jih razširjajo krajevno (državno ali jezikovno) omejeno - in jih mi po večini niti ne poznamo.

2. RTV Slovenija tujo produkcijo, ki žal skoraj vedno pomeni tudi tujejezično produkcijo, povečini podnaslavlja in ne sinhronizira, kot to počne večina večjih tujih izdajateljev medijev. S tem ohranja originalni AV zapis programske vsebine z dodanimi podnapisi. Iz tega razloga licenčne pogodbe vsebino tuje produkcije redno vključujejo zelo jasne klavzule o krajevnih omejitvah predvajanja. Povedano drugače, film z italijansko sinhronizacijo krajevnih omejitev ne potrebuje, saj je za gledalca, ki ne razume italijanskega jezika praktično brez vrednosti.

Na koncu še opozarjam, da velja zgornji odgovor izključno za satelitsko oddajanje programskih vsebin in ne za kabelsko retransmisijo, kjer so zadeve urejene nekoliko drugače.«

Slabo vidno: podpisi v oddaji Na lepše in podnapisi na TV SLO

Gledalec **F. J.** se je pritožil nad slabo berljivostjo grafičnih elementov (telopov) v televizijski oddaji Na lepše in podnapisov pri filmih.

»V oddaji Na lepše so imena oseb napisana z belimi črkami na turkizni podlagi. To je slabo vidno tako za ljudi z dobrim vidom, kot osebe, ki nekoliko slabše vidijo.

Predlagam vam, da ohranite turkizno barvo, črke pa naj bodo črne oziroma naredite tako, da bo napis kontrasten in dobro viden.

Druga stvar, ki me moti je, da so vsi podnapisi v filmih brez podlage, zato je tudi ta tekst na določenih filmskih kadrih slabo čitljiv, posebno za ljudi s slabšim vidom. Menim, da v današnjem času z vso tehnologijo to ne bi smel biti težko rešljiv problem.«

V pristojni službi televizijske produkcije so **pisarni varuhinje** zagotovili, da bo oblikovalec preveril vidljivost oz. čitljivost grafične podobe, ki je bila sicer prenovljena pred enim letom. Gledalec je prejel tudi pojasnilo vodje TV produkcije **Jožeta Kneza** glede podnapisov v prevodih tujih vsebin, objavljeno v oktobrskem poročilu (str. 46).

Praznični spot s strganimi kavbojkami

Gledalec **M. M. Š.** je menil, da praznični spotu RTV Slovenija, ki je bil ob koncu leta predvajan na TV Slovenija, ni bil primeren.

»... že v spotu za 60-letnico je TVSLO s prikazom lepo potetovirane - mislim da - mladenke "prodajala vrednote, ki povezujejo svet", zdaj pa jih/jo spet z novoletnim voščilom "Podarimo vrednote, ki povezujejo svet" in tokrat so to...na kolenih raztrgane kavbojke!...in to na kolenih niti ne najstnice, temveč otroka - 10?letne deklice!!!«

Odziv direktorice Televizije Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Kolegi in kolegice, ki so v imenu RTV Slovenija pripravili spot, v katerem nastopa deklica s strganimi kavbojkami, ki so med mladimi dandanes nekaj vsakdanjega, s tem niso želeli sporočiti ničesar. Deklica je oblečena tako, kot je oblečena, ko gre v šolo, k babici, na družinsko srečanje; smo pa na RTV Slovenija prvič pripravili spot, v katerem voščimo tudi v znakovnem jeziku, s čimer smo se približali gluhim gledalcem.«

Gledalec z odgovorom ni bil zadovoljen.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

O komentarju, ki ga ni bilo

Dva odziva sta se nanašala na radijski komentar, ki ga uredništvo Prvega ni uvrstilo v dnevnoinformativne oddaje Radia Slovenija, zanj pa je javnost zvedela iz objave na družbenem omrežju. Pritožnika je zanimalo, kdo je ravnal prav oz. narobe: novinar, ki je komentiral mednarodni dogodek, do katerega se je pred tem sam opredelil s podpisom peticije, ali urednik, ki komentarja ni objavil.

»Ali je običajna praksa, da pri različnih aktualnih vsebinah urednik najprej naroči komentar pri novinarju - sodelavcu, potem pa ga brez utemeljitve noče objaviti oz. ga cenzurira? Torej, kje je pravna podlaga za navedeno ravnanje? Kje je tudi strokovna, moralna in etična drža naročnika – urednika? In posledično, ali so takšni odnosi in ravnanja normalni za dnevno delo in življenje na Radiu in TV?« (**M. Š.**)

»... ali je urednik v tem primeru ravnal prav ali narobe, oziroma ali bi moral novinar v tem primeru odkloniti pisanje komentarja, ali celo zamolčati, da je med podpisniki peticije.

Odgovori na ta vprašanja so izjemno pomembni, saj je tako drastičen uredniški poseg v novinarjev komentar hkrati lahko nevaren presedan za druge novinarje, umetnike in kulturne

ustvarjalce, ki se ob svojem delu udeležujemo različnih protestnih shodov, pišemo peticije ali se kako drugače odzivamo na nesprejemljiva početja v družbi.« (D. P.)

Varuhinja je odgovorila v skladu s svojimi pristojnostmi in na načelni ravni pojasnila, kakšno je dolžno ravnanje urednikov in novinarjev:

»Uvodoma izrecno poudarjam, da se **o vsebini, ki ni bila objavljena, ne morem izrekat**. To tudi formalno prepoveduje pravilnik o varuhovem delovanju, v katerem piše, da sme varuh obravnavati samo odzive, vprašanja in pritožbe, ki se nanašajo na objavljene programske vsebine. S tem se želi preprečiti, da bi varuh s podajanjem priporočil pred objavo neke vsebine posegal v uredniško in novinarsko neodvisnost oz. avtonomijo. Prav tako bi bilo neverodostojno, če bi varuh pisal hipotetično, saj je za resno presojo treba poznati ne le vsebino, ampak tudi druge pomembne podrobnosti, kot so npr. predviden kontekst objave oz. konkretna umestitev, zorni kot, upoštevanje pravil žanra, način izvedbe itd.

Poskusila pa bom **na načelni ravni odgovoriti na vaša vprašanja o tem, kakšno je dolžno ravnanje urednikov in novinarjev** pri pripravi medijskih vsebin v javnem mediju.

Glede vloge urednikov lahko zapišem, da **uredniki ne le smejo, ampak tudi morajo urejati programske vsebine**. Urejanje je njihovo delo in poklicna naloga. Največjo odgovornost v medijski obdelavi informacij (v njihovem odbiranju, razvrščanju in umeščanju ter v odločanju o fokusu, kontekstu in žanru vsakokratne obravnave) nosijo **odgovorni uredniki, ki po zakonu odgovarjajo za sleherno objavljeno informacijo** (in seveda tudi za popravke objav ali odškodnine zaradi spornih objav). Odgovorni uredniki so vsebinsko najmočnejše figure v uredništvih, zato medijska zakonodaja določa, da je pred njihovim imenovanjem potrebno pridobiti mnenje uredništva (Zmed, čl. 18), v javnem mediju pa je postopek še strožji (ZRTV, čl. 21).

Če me torej sprašujete, ali lahko odgovorni urednik zavrne objavo nekega članka ali prispevka, je odgovor pritrdilen. Urednik ne sme sam posegati v novinarjev izdelek, lahko pa od novinarja zahteva, da ga popravi, spremeni, predrugači, dopolni, izboljša , pri čemer mora imeti za to poklicne, etične ali programske argumente. Prav tako **urednik upravičeno pričakuje, da ga novinar obvešča o svojem delu in da se posvetuje o dilemah ali potencialnih navzkrižjih osebnih in poklicnih interesov**. O tem podrobno govorijo Poklicna merila in načela novinarske etike v točki o obveznem posvetovanju z uredniki, kjer med drugim piše:

»Novinarji, uredniki in drugi ustvarjalci radijskih in televizijskih programov RTV Slovenija so dolžni obveščati o svojem delu nadrejene urednike in se posvetovati z njimi, to še posebej velja ob raznih spornih vprašanjih, ki imajo lahko velik javni odmev. Če bi poročanje v spornih primerih lahko pomenilo kršitev poklicnih meril in etičnih načel programov RTV Slovenija, mora dokončno odločitev, kako naj ravnajo novinarji in drugi ustvarjalci, sprejeti odgovorni urednik radijskega ali televizijskega programa, v katerem bodo takšni prispevki in oddaje predvajani.«

Glede novinarskega dela izpostavljam načeli nepristranskosti in verodostojnosti, ki sta med najvišjimi vrednotami v javnem mediju. Poklicna merila in načela novinarske etike **od novinarjev RTV Slovenija terjajo, da do obravnavane tematike vselej vzpostavijo kritično distanco**. Tudi v komentarju, ki dopušča subjektiven pogled, npr. ni dovoljeno navijaštvo, zaradi osebnega mnenja ne smejo biti zanemarjena dejstva, teze morajo biti argumentirane.

V točki o nepristranskosti med drugim izrecno piše:

»Izogniti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da je novinar ali javni zavod pristranski ali pod vplivom neke skupine za pritisk, ne glede na to, ali je ta ideološka, politična, finančna, socialna, verska ali kulturniška. Zahteve po nepristranskosti ni mogoče enačiti s popolno nevtralnostjo v slehernem prispevku. Novinar sme izreči poklicno, novinarsko sodbo, ki temelji na relevantnih dejstvih, ne sme pa izrekati svojega osebnega mnenja, ki je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja.«

Podobno držo predpisuje tudi točka o verodostojnosti:

»Verodostojnost RTV Slovenija terja od vseh, ki vsebinsko oblikujejo radijske in televizijske programe, da se v oddajah skrbno izogibajo javnemu solidariziranju s kakršnimi koli akcijami političnih strank pa tudi združenj, društev ter drugih interesnih skupin in skupin za pritisk, kar bi bilo mogoče razumeti kot podporo eni izmed strank, skupin strank ali društev.«

Novinarjem in drugim programskim ustvarjalcem javnega medija se torej odsvetuje ravnanje, s katerim bi lahko pri občinstvu ustvarili občutek, da so pristranski oziroma da je njihova profesionalna integriteta okrnjena.

Če me torej sprašujete glede novinarjeve osebne vpletenosti v neko družbeno akcijo o kateri piše (o njej poroča ali jo komentira), lahko odgovorim, da bi novinar moral o potencialnih navzkrižjih seznaniti urednike ter se z njimi posvetovati o poklicnih in etičnih dilemah, denimo o tem, kako uporabiti različna načela v različnih žanrih. Predvsem pa je potreben nenehen dialog, saj na medijske dileme ni univerzalnih odgovorov, ampak sta potrebna vsakokratna profesionalna presoja in tehtanje, kaj je prav in kaj narobe – od primera do primera, glede na fokus, kontekst in žanr.

Kot sem zapisala uvodoma, o konkretnem primeru ne morem pisati. Konkretno uredniško odločitev lahko pojasni le pristojni urednik. Zato sem za odziv na vašo pritožbo zaprosila **odgovornega urednika Prvega programa Radia Slovenija Danijela Posleka**. Posredujem njegov odgovor:

»Najprej želim opozoriti na nujno previdnost pri uporabi besede cenzura, za katero v našem mediju ni nikakršnega prostora. Pri pojasnjevanju konkretne odločitve pa poudarjam, da ni šlo za prepoved objave, ampak je šlo za opozorilo, da komentar zaradi določenih segmentov ni primeren za objavo. Uredniški kolegij Informativnega programa ob naročilu komentarja ni bil seznanjen z dejstvom, da je avtor komentarja tudi podpisnik peticije, ki problematizira dodelitev Nobelove nagrade. Zavaljo poklicnih meril in novinarskih standardov od avtorjev komentarjev pričakujemo, da nas s takšno neposredno vpletenostjo v zgodbo, ki jo komentirajo, tudi seznanijo. V komentarju je bilo prav tako nekaj ocen, ki s temo komentarja niso imele povezave oziroma so bile premalo določne. Zaradi vsega tega je uredniški kolegij, ki je edini pristojen za sodbo o (ne)primernosti programskih vsebin, sprejel odločitev, da komentar ni primeren za objavo.«

Menim, da iz uvodnih načelnih pojasnil in urednikovega odziva na konkretno pritožbo lahko izluščite odgovore na vaše dileme.

Dodajam, da bi si želela, da bi programski ustvarjalci poklicne in etične izzive reševali v neposredni razpravi, lahko tudi strastnem dialogu, vendar najprej v svojem profesionalnem okolju. Vedno znova me presenetijo, če si kdo za razčiščevanje nesoglasij izbere družbeno

omrežje namesto uredništva. Večkrat me osupnejo obsodbe in obsojanja, ki jih sprožijo takšne objave. Večkrat me tudi vprašajo, kaj menim o posameznih objavah, ki so žaljive in nespoštljive do kolegov, profesije, inštitucije... in občinstva. Konkretnih primerov ne komentiram, vedno znova pa opozorim na 21. točko Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki **programskim ustvarjalcem RTV Slovenija odsvetujejo javna ravnanja, ki lahko škodijo njihovi lastni verodostojnosti, kakor tudi ugledu njihovih sodelavcev ter javnega medija v celoti**. Obžalujem, ker nekateri menijo, da jim tega načela ni treba spoštovati.«

Prikrito oglaševanje zdravstvene storitve?

Poslušalko **V. C.** je zanimalo, ali je šlo v oddaji Svetovalni servis z dne 19. 12. 2019, v kateri je gostja govorila o inkontinenci, za prikrito oglaševanje.

»Opozorila bi na nastope zdravnice na temo inkontinence, pogosto je povabljena, sama sem jo danes, 19. decembra, slišala najmanj tretjič, morda celo četrtrič. Pa definitivno ni edina strokovnjakinja za to, po stroki je družinska zdravnica in ima tudi svojo splošno ordinacijo. Poleg tega pa zasebno prodaja terapijo inkontinence na nekih posebnih elektrificiranih stolih, kar vsakokrat obširno razloži, pove, da jih je ona kupila prva (če ne edina) v Sloveniji in so nadvse super in tako naprej. Njeni nastopi so izrazito prodajni, že kar neokusno prodajni, in je pri tem nihče ne ustavi.

Če se ne motim, Svetovalni servis ni oglasna oddaja. Ali pa se vendarle motim? Če je oglasna, se pa čudim, ker nikoli nisem slišala, da bi jo najavili kot oglasno. Ko poslušam tako neposredno propagiranje lastnih storitev, se kot poslušalka počutim prevarano.«

Odgovorni urednik **Danijel Poslek** je pojasnil:

»Gostje Svetovalnega servisa so strokovnjaki z najrazličnejših področij, tudi zdravniki, ki imajo zasebno prakso in koncesijo. Oddaja je kontaktna, namenjena med drugim tudi vprašanjem poslušalk in poslušalcev, ki dobijo odgovor strokovnjaka na svoje vprašanje. Vendar v oddaji predstavljamo tudi novosti. Zdravnica je v oddaji Svetovalni servis, ki je bila namenjena inkontinenci, med drugim predstavila tudi novo metodo zdravljenja. Vendar ta predstavitev ni imela elementov oglaševanja. Na očitek poslušalke, da je zdravnica že sodelovala v oddaji Svetovalni servis, lahko odgovorim, da tudi drugi strokovnjaki večkrat sodelujejo v oddaji, vendar z določeno časovno distanco. Pri izbiri in odločitvi, koga od strokovnjakov povabimo v oddajo, moramo zaradi specifik nastopanja pred mikrofonom upoštevati tudi govorne kompetence sogovornika. Strokovnjaki za svoje nastope v oddaji ne dobijo nikakršnega plačila. Novinarji, ki vodijo oddaje Svetovalni servis, strokovnjake pred oddajo opozorijo, da naj ne reklamirajo svojih storitev. Novinarji ob morebitnem reklamiranju tudi vedno odreagirajo z ustreznim opozorilom v eter.«

Odgovor **varuhinje** je vseboval tudi **mnenje in priporočilo**:

»Svetovalni servis je po zasnovi svetovalna in kontaktna oddaja, gostje so k sodelovanju povabljeni in za nastop niso plačani. Ne gre torej za oglas oz. promocijsko umeščanje izdelkov ali storitev. Takšna oblika oglaševanja je sicer dovoljena tudi v javnem mediju, vendar mora biti ustrezno označena. Na televiziji s črko P v zgornjem kotu zaslona, na radiu pa z ustrezno zvočno ločnico. Glede promocijskega umeščanja izdelkov ali storitev je kar nekaj nejasnosti,

zato sem novembra lani soorganizirala delovno srečanje predstavnikov Akosa in televizijskih ustvarjalcev, razmišljam pa, da bi predlagala tudi podoben sestanek z radijci. Mimogrede: zakonodajalec izrecno prepoveduje televizijsko oglaševanje medicinskih izdelkov in storitev, medtem ko za radijski medij takšne prepovedi ni. Ni jasno, zakaj takšna razlika.

Glede nastopajočih lahko pritrdim uredniku, da morajo biti najmanj strokovni in govorno kompetentni hkrati. Ob tem pa morajo imeti še voljo in čas za takšno nastopanje: ni veliko takšnih, ki so pripravljeni priti v radijski studio in neposredno odgovarjati na nepredvidljiva vprašanja, pri čemer morajo biti odgovori dovolj konkretni, da so zanimivi, in dovolj splošni, da niso zavezujoči. Za nekatere je to strašanski stres ali pa tratenje časa, zato povabilo odklonijo, nekateri pa med oddajo v živo ugotovijo, kako velik zalogaj je to, in se tudi ne odločijo več za nastop oz. voditelji raje poiščejo drugega govornika. Ko nekdo izpolnjuje vsa merila, je zagotovo še kdaj povabljen. Glede zdravnice, ki je nastopala v obravnavani oddaji, ne vem, kdaj je nazadnje gostovala. Vsekakor še ni bila v Svetovalnem servisu, odkar ima poseben terapevtski stol. V oddaji je povedala, da ga uporablja od junija. Sama sem preklikala spletni arhiv in v tam času zagotovo še ni gostovala na Prvem.

In naposled – še nekaj besed o »reklamiranju« storitve. Povsem razumem, da je gostja v oddaji opisala tudi storitev, ki jo sama opravlja, v katero verjame in jo tudi priporoča. Ne glede na to pa sem tudi sama opazila, da je to storila večkrat – vsakokrat je poudarila terapevtske prednosti naprave in dejstvo, da poseduje to napravo. Ne vem, ali se temu lahko reče »neposredno propagiranje lastnih storitev«, strinjam pa se, da je bilo teh omemb bistveno več, kot bi bilo potrebno za osnovno informacijo. **Menim tudi, da bi bilo smiselno, če bi se v ekipi oddaje vnovič pogovorili o tem, kje je ločnica med predstavitvijo (strokovnih pristopov, dejavnosti, dejstev) in reklamiranjem (lastnih storitev, dejavnosti). Uredniku bom predlagala tudi, da tudi pri »stalnih« gostih obnovijo opozorilo glede (samo)reklamiranja.«**

Poslušalka je v odgovoru na odgovor posredovala povezave, iz katerih je razvidno, da je ista gostja enako zdravstveno storitev, ki je na voljo samo v njeni ambulanti in za plačilo, predstavljala že pred leti, in sicer tudi v Svetovalnem servisu (denimo 20. 11. 2017).

Varuhinja je uredništvu priporočila, naj analizirajo zadevo in v studio ne vabijo gostov, če se izkaže, da svetovalno oddajo zlorabijo za promocijo svoje plačljive storitve.

Pogrešajo poročila operativcev s številki 112 in 113

Dve poslušalki – ena telefonsko - sta se pritožili nad ukinitvijo jutranjih oglašanj v program Prvega s številki 112 in 113.

»Že od ukinitve jutranjega podajanja informacij s številki 112 in 113, čakam, kdaj bodo podane te informacije, vendar jih žal ne zasledim. Pišem tudi v imenu svojega ostarelega očeta, ki ne uporablja sodobne elektronske tehnologije in takih, vaših jutranjih poslušalcev je veliko. To jim je bila celostna zanimiva informacija dogajanja preteklega dne. Pripomogla je tudi k njihovi obveščenosti oz. "treniranju" možganov, saj so si želeli zapomniti kje in kaj se je kaj zgodilo. Na osnovi teh poročil so imeli tudi teme za medsebojne pogovore. Moj predlog je, da se te informacije v tem terminu vrnejo na program - lahko jih prebere vaš napovedovalec, ne pa da v tem terminu slišimo, koliko staro novoletno jelko ima neka britanka - 9.12.2019. Take informacije slišim na komercialnih radijih, kar pa mislim da prvi program radia Slovenija ne bi smel biti.« (J. P.)

Odgovor odgovornega urednika **Danijela Posleka** glede jutranjih rubrik:

»Na Prvem programu smo s 1.12. spremenili programsko shemo na način, da jutranjih oglašanj s številki 112 in 113 ne objavljamo več. Zgolj golo navajanje statističnih podatkov smo torej opustili, poročanje o delu služb za zaščito in reševanje ter policistov pa umeščamo v druge dele programa, ko je to smiselno. Sploh izredni dogodki bodo vedno našli prostor v našem programu in to ne samo v jutranjem pasu, kot je bilo do zdaj.«

I. RADIO MARIBOR

Zakaj glasbena podlaga v informativnih oddajah?

Varuhinja je v vednost prejela pismo poslušalca **D. M.**, ki ga moti, ker so informativne oddaje Radia Maribor podložene z glasbo.

Odgovorni urednik **Robert Levstek** je v odgovoru pojasnil, da to velja za novice ob 6.00, 9.00, 10.00, 11.00 in 13.00, medtem ko so vse ostale informativne oddaje, ki nastajajo v mariborskem studiu (Poročila ob 8.00, Točno opoldne, Do popoldneva in Aktualno regionalno), kakor tudi informativne oddaje, ki jih prenašajo iz Prvega programa Radia Slovenija (Prva jutranja kronika, Druga jutranja kronika, Dogodki in odmevi, Radijski dnevnik in Zrcalo dneva) brez glasbene podlage.

”Ob tej priložnosti so kolegi iz radijske produkcije pregledali posnetke, protokole dela, mednarodne in interne smernice, ter podali mnenje okoli tehničnega ter produkcijsko-izvedbenega razmerja govornega in glasbenega programa. Skupna ugotovitev radijske tehnike in produkcije je, ”da se tehniki v predvajanju strogo držijo pravil in postopkov predvajanja, ki so bili uvedeni ob uvedbi nove zvočne podobe leta 2008. Nekaterim poslušalcem, ki si želijo bolj dinamičen program to ustreza, spet drugim, pa ravno nasprotno. Pomembno pa je tudi to, na kakšnih napravah ljudje poslušajo program. Če poslušalec posluša program na manjših, neakovostnih zvočnikih bosta razumljivost in razmerje drugačna kot pri večjih in kakovostnih zvočnih sistemih. Naši standardi predvajanja so skladni s smernicami EBU,” zaključujejo s pojasnilom kolegi iz radijske tehnike in produkcije. Vsekakor se trudimo, da obliko oddajnega programa snujemo s posebnim poudarkom na starejših, ki so naši zvesti poslušalci.«

II. SPLOŠNO

Kako poslušati radijske podkaste v mp3 formatu?

Poslušalec **V.** se je pritožil, ker ne more spremljati radijskih oddaj v obliki podkastov v mp3 formatu.

»Bil sem reden poslušalec podcastov (radijskih oddaj) na spletni strani <https://www.rtv slo.si/podkasti>, s katero sem bil zelo zadovoljen. Storitve je bila jasna, enostavna in nasplošno ustrezna. Zaradi narave mojega dela (urniki) nimam možnosti poslušanja radijskih oddaj ob času predvajanja in je bila stran s podcasti več kot dobrodošla.

Težava je nastala, ko je prišlo do prenove strani <https://www.rtv slo.si/podkasti>, kjer je sedaj onemogočeno snemanje (download-anje) podcastov v mp3 formatu. Sam namreč poslušam podcaste na mp3 predvajalniku med hišnimi opravili, sprehodi ali pa med vožnjo.

Vse kaže, da se administratorji rtv spletne strani ne zavedajo dejstva, da ne živimo čisto vsi podrejeno pametnim telefonom. Z obvezo, da se je potrebno na podcaste naročiti (mislim da preko rss) je storitev več kot le okrnjena. Tudi dostop do arhiva je zaprt.«

Pojasnilo, kako radijske podcaste poslušati v mp3 formatu, je pripravil pomočnik direktorja Radia Slovenija za področje multimedijske produkcije in programskega razvoja, **Matej Praprotnik**:

»Ponujanje oddaj v obliki podcastov velja za odprt in internetu prijazen način distribucije vsebin, saj uporabnik ni vezan na nobeno plačljivo storitev, da bi do njih dostopal. To velja tudi za podcaste RTV Slovenija, ki ostajajo odprti. Res pa je, da je rss viri niso namenjeni branju v brskalnikih in jih ti načeloma ne podpirajo. Na to nimamo vpliva. Če želi poslušalec prenesti mp3 datoteko in jo predvajati na poljubni napravi, lahko to še vedno stori na dva načina: najbolj enostavno gre s programom, ki je namenjen prenašanju podcastov, na primer iTunes od Apple ali Pocket Casts. Oba je možno naložiti v operacijski sistem Windows; za to ne potrebujete pametnega telefona. V nastavitvah programa nato določite, kam naj se shranjujejo mp3 datoteke, od tam pa jih lahko poljubno kopirate. Druga možnost je odpiranje rss vira v brskalniku Chrome. Ko ta prikaže seznam oddaj v značilnem pogledu za rss vire, lahko uporabnik preprosto poišče mp3 datoteke (s CTRL+F poišče »mp3« v viru) in našel bo direktne povezave do mp3 datotek. Če url naslov odpre v sosednjem oknu, bo brskalnik samodejno odprl lasten predvajalnik, od tam pa lahko poslušalec z desnim klikom podcast datoteko shrani na lasten računalnik.«

Dodal je še informacijo o drugih možnih rešitvah:

»Obstajajo tudi spletne rešitve, na primer player.fm. Ta omogoča, da uporabnik epizodo prenese na svoj računalnik, a šele nato, ko v meniju (...) izbere Download. Nato se v novem oknu odpre predvajalnik, desni klik miške nad predvajalnikom pa bo ponudil možnost »save as« Primer: <https://player.fm/series/odbita-do-bita-2280495>«

MMC

I. VSEBINA

Kaj se dogaja v Črni gori?

Varuhinji je večkrat pisal **A. M.**, ki je na www.rtv slo.si prebral spletno novico iz Podgorice, z dne 26. 12. 2019 in z naslovom »V Črni gori protesti proti zakonu, ki naj bi razlastil Srbsko cerkev«. Po njegovem mnenju je poročilo pristransko, necelovito in uperjeno zoper vernike SPC v Črni gori.

»Če bi malo opravljali svoje delo bi ugotovili, da je zakon dejansko uperjen proti SPC in to trdim. Zakaj? Kar nekaj primerov je že bilo na sodišču zaradi tega in vsi so padli v vodo, ker je lastnina jasna in dokazana. Ko so to ugotovili, so dali ta zakon, ki prenaša te primere iz sodišča v odlocanje v parlament oz njegova telesa, ki bodo odlocala tako, kot bo njim po godu. (...) prosim vas, da pocnete svoje cenjeno novinarsko službo svobodno in resnicoljubno

in da ne pehate z vasimi polresnicnimi, pol zamolcanimi clanki zopet v nesreco, za katero niso sami krivi in, in o represiki nad ljudmi, ki le zahtevajo osnovne cloveske pravice, pravice zagotovljene v EU in v vseh normalnih drzavah in to sta pravice do veroizpovedi in privatni lastnini.«

Odziv odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič**:

»Naš bralec in gledalec je v svojem pismu nanizal veliko precej pavšalnih obtožb. Očita nam podtone, tudi nekorektnost, celo cenzuro pri poročanju o dogajanju v Črni gori. Očitke pritožnika zavračam.

Črna gora sodi med države, ki jih RTV Slovenija novinarsko pokriva z dopisnikom, ki je v Beogradu. Nobeno naše poročilo iz Črne gore ali katerekoli druge države ni cenzurirano. Kakšen bi lahko bil interes medija, ki je v službi javnosti, za cenzuro?

O dogajanju v Črni gori, povezanim s sprejemom zakona o svobodi veroizpovedi in o pravnem položaju verskih skupnosti, smo doslej le poročali, in še to le skopo. Vedno lahko razumem očitek, da kakšni temi namenimo premalo prostora ali časa, tudi premalo žanrsko raznolikih vsebin, a našim poročilom (poudarjam, poročilom) ne moremo očitati nekorektnosti, netočnosti ali cenzure. Razmeram v Črni gori tudi v luči nove zakonodaje bomo še posvečali pozornost; vsaka naša oddaja pa je seveda uredniški izbor. V vsako oddajo izberemo teme, ki so najpomembnejše, najodmevnejše in najaktualnejše.«

Varuhinja se z uredničnimi pojasnili v celoti strinja. Dodala je nekaj pojasnil o konkretnem novinarskem članku, ki je bil povod za pritožbo.

»Besedilo je po žanru poročilo, ki navaja dejstva o konkretnem dogodku (namera vlade, vsebina zakona, ki je sprožil odziv, različni komentarji akterjev v ČG in odziv iz Srbije) ter na koncu dogodku doda še kontekst, in sicer pojasnilo glede statusa SPC in ČPC. Novinar novičarskega portala www.rtv slo.si (MMC) se v besedilu ni opredeljeval, ni izrekal vrednostnih ali kakršnih koli drugih sodb, iz katerih bi lahko razbrali stigmatizacijo katere koli strani. Novinar je za bralstvo MMC povzel novico svetovne agencije Reuters, kar je tudi označeno. Dodajam, da je tekst za Reuters napisal njihov dopisnik iz Črne gore, domačin iz Podgorice, ki torej razmere v tej državi pozna. Kadar RTV Slovenija na terenu nima svojega dopisnika, se zanese na kredibilne svetovne agencije, kar Reuters tudi je.

Z vami se lahko strinjam, da so razmere v Črni gori izjemno kompleksne na različnih ravneh in da jih je v kratkem poročevalskem žanru nemogoče opisati v vseh podrobnostih in odtenkih, ampak se je treba držati grobih dejstev, se osredotočiti na bistveno (fokus) in občinstvu pomagati s podatki o ozadju (kontekst). Ta dejstva je mogoče različno interpretirati; o tem, kaj pomeni zakon, se navsezadnje ne strinjajo niti črnogorski državljani, o čemer pričajo ulični protesti, družbene napetosti in politična razklanost v parlamentu. Vendar novinarsko poročilo ni primeren žanr za to podajanje interpretacij – te sodijo v analitične in komentatorske žanre. Novinarski komentarji bi se zagotovo razlikovali, saj bi izhajali iz različnih (subjektivnih) izhodišč, vendar pa mora tudi komentar sloneti na dejstvih.«

Pritožnik je bil z odgovorom nezadovoljen.

Komentiranje na rtvslo.si

Varuhinja je tudi decembra prejela nekaj odzivov glede moderiranja vsebin na spletnem mestu rtvslo.si. Uporabniki so prejeli potrebna pojasnila. Izpostavljamo pritožbo **A. K.** glede komentarjev ob

novici »Ostrava: Napadalec v bolnišnici ubil šest ljudi, nato še sebe«, ki so bili po bralčevem mnenju neprimerni in nepietetni.

»Resnično me žalosti, da (zame najbolj ugleden) novičarski portal kot je MMC (za katerega plačujem naročnino, čeprav nimam TV-ja) dopušča takšne komentarje, še več, pridobiva klike na njih račun.«

Varuhinja je med drugim odgovorila:

»Menim, da je najprimernejši način za opozorilo moderatorjev na neprimerne zapise uporaba gumba »prijavi neprimerno vsebino«. Strinjam se, da je pri komentiranju novic iz črne kronike potrebna posebna pazljivost moderatorjev, da se s komentarji ne poseže v človeško dostojanstvo posameznikov, zlasti nedolžnih žrtev.«

Iz pritožnikovega odgovora na odgovor:

»Ne morem mimo dejstva, da dopuščate tako žaljive komentarje in z njimi ubijete dostojanstvo človeka, kvarite svoj ugled ter se pomikate proti portalom komercialnih ponudnikov (rumenih) vsebin. Menim, da bi (še posebej pri tragičnih novicah) morali imeti ničelno toleranco do kakršnega koli žaljenja ostalih.«

Varuhinja je v nadaljevanju korespondence navedla ukrepe, ki jih je Uredništvo za nove medije sprejelo za preprečevanje ekscesov in neprimerne govora:

»... od uveljavitve »gumba« za prijavo neprimernih zapisov do predmoderacije, nadzora kršiteljev kodeksa in omejitve komentiranja pri nekaterih novicah. Kot primer navajam t. i. črno kroniko, kjer uredništvo praviloma zaklene novice, ki se navezujejo na smrtne žrtve, otroke in druge občutljive teme. Menim, da je pomembno uporabiti gosto sito, kaj so teme, v katerih se s komentiranjem odpira prostor javne razprave v javnem interesu, kdaj pa to že iz pietete ni primerno. S takšnimi dilemami so ukvarjajo tudi drugi spletni mediji doma in po svetu. Številni so povsem ukinili možnost komentiranja ali pa zgolj ponujajo vtičnik za komentarje prek FB, da bi se izognili so-odgovornosti za zapisano.

Menim, da si je RTV s tem, ko omogoča komentiranje, naložila »težko breme«, ki pa ga – kot lahko opazim sama ali prek pritožb, ki jih prejmem – moderatorji nosijo z vso odgovornostjo, s pomočjo dobrega kodeksa in pozornega občinstva, ki opozarja na neprimernosti.«

II. STORITVE

RTV 4D: težave z registracijo in iskanjem vsebin

Leto in pol po uvedbi obvezne registracije za spremljanje televizijskih vsebin na RTV 4D, imajo uporabniki še težave z uporabniškim računom. Gledalka **S. D.** je o zapletu pisala varuhinji, saj na spletu ni mogla najti podatka, kdo ji lahko pomaga.

»Bila sem že registrirana in izbrisana po ne vem kakšnem primeru, kar ni nemogoče. Nemogoče pa se mi je ponovno registrirati niti zamenjati gesla, ker me po potrditvenem ključu sistem ne sprejme. oz. mi servira vse mogoče vzroke, da ni pravi el.naslov, da ni pravo uporabniško ime tudi geslo kljub pravilnim znakom ni pravo. Skratka nemogoče se mi je registrirati.«

Uporabnica je iz **pisarne varuhinje** prejela nekaj telefonskih napotkov, kako naj izpelje oz. dokonča postopek registracije ter informacije o tem, kdo ji lahko pomaga:

»V primeru težav z registracijo ali prijavo pišite na MMC@rtvslo.si ali pokličite telefonsko številko 01 475 4500 (od ponedeljka do petka od 9:00 do 14:00).«

Uporabnik **J. K.** je protestiral, ker si v spletnem arhivu ne more pogledati želene vsebine:

»Oddajo pričevalci si ne morem več ogledati v arhivu oddaj. Rad bi odgovor zakaj si pa Spomini lahko ogledam kadarkoli.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Za vse oddaje TV Slovenija v spletnem arhivu RTV 4D velja enako pravilo: še 7 dni po prvi objavi na TV Slovenija so vsebine neomejeno dostopne, po preteku sedmih dni pa je ogled omogočen le registriranim uporabnikom. To velja tudi za oddajo, o kateri mi pišete. Če imate vprašanja ali težave v zvezi z registracijo za uporabo spletnega arhiva, vam predlagam, da si več informacij preberete na tej povezavi: <https://www.rtvlo.si/uporaba/uporabniski-racun-rtvslo-si/455921>. Če pa ste registriran uporabnik in imate kljub temu težavo z ogledom neke oddaje, vas prosim, da to sporočite – morda gre za napako ali pa drug vzrok (npr. z brskalnikom).«

Uporabnik **S. M.** je v spletnem arhivu zaman iskal dokumentarni film:

»... v arhivu na spletni strani sem iskal dokumetarni film Skriti spomini Angele Vode a ga nisem našel. Iskalnik mi je ponudil samo reportažo s snemanja.«

Iz **MMC**-ja so uporabniku posredovali povezavo.

Infokanal z napakami

Gledalec **F. G.** je opozoril na tiskovne in druge napake na infokanal, ki se predvaja po televiziji, ko ni programa.

Odgovor vodje MMC **Luke Zebca**:

»S spletnim programom MMC TV smo imeli težave ob prehodu na novega ponudnika spletnih prenosov. Ni šlo za nekajdnevno nedelovanje temveč za nekaj večurnih prekinitev spletnega prenosa. Težave smo odpravili. Na spletnem programu MMC TV sicer prenašamo TV-oddaje le občasno, v preostalem času pa v testne namene prenašamo infokanal.

Občasne tiskovne napake (iz pisma uporabnika sta razvidni dve napaki iz meseca septembra in tri napake iz meseca oktobra) na infokanal so posledica prepoznavanja »posebnih« znakov. Sistem, ki se uporablja za pripravo infokanalov v osnovi podpira le nabor osnovnih znakov (cca. 200), prikaz drugih znakov pa je potrebno posebej urediti. Sodelavec, ki skrbi za infokanal je uredil tehnični popravek, ki bo omogočal njihovo prepoznavo in posledično ureditev pravilnega prikaza.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Prizadane ali prizadene?

Gledalka **S. A.** je opozorila, da TV Slovenija predvaja oglas s pravopisno napako.

»No, pa smo danes zopet dočakali ta nesrečni »PRIZADANE« namesto PRIZADENE! Reklama za zdravilo, med oddajo Dobro jutro, na nacionalni TV!«

Gledalki je pisarna varuhinje sporočila, da je Služba za trženje televizijskega oglasnega prostora naročnika pozvala, naj oglas ustrezno popravi.

Ministrstvo za zdravje ali zdravstvo?

Gledalec **D. K.** meni, da bi moral javni medij uporabljati izraz »minister za zdravstvo«, ki je po njegovem mnenju ustrežnejši kot naziv »minister za zdravje«.

»Minister, ki to področje vodi je minister za zdravstvo ! On mora organizacijsko in logistično poskrbeti, da deluje javna nabava, vodenje zavodov, lekarne, finance, kadri... Zdravje (odsotnost bolezni) pa je zadnje, za kar mora skrbeti človek na politični funkciji (cvetličar, pravnik, ekonomist...). Torej imamo ministra za zdravstvo in ne za zdravje!!!«

Varuhinja je pritožniku pojasnila, da RTV Slovenija pri navajanju imen državnih in javnih inštitucij sledi formalnim nazivom teh inštitucij. Spomnila je, da se je resor preimenoval leta 2001 z argumentom, da je ministrstvo pristojno za kreiranje vseh politik, ki zadevajo javno zdravje, in ne le zdravstvenih politik. Predlagala mu je, da za podrobnejša pojasnila piše ministrstvu.

Pritožnik je bil nad odgovorom razočaran.

II. OGLAŠEVANJE

Zavajajoč oglas za čudežno zdravilo

Predsednik Odbora naglušnih Slovenije **B. H. T.** je opozoril na oglas za čudežne kapljice na spletni strani MMC; opozoril je, da je oglas zavajajoč.

»Že večkrat doslej smo pristojne inštitucije kot na primer Varuh človekovih pravic, oglaševalsko razsodišče, Tržni inšpektorat RS, Ministrstvo za zdravje in druge seznanili, da je takšno javno reklamiranje nekih čudežnih učinkov nesprejemljivo in resno škodljivo za vse osebe z okvaro sluha na njihovi rehabilitacijski poti. Številna pridobljena mnenja in odločbe samo potrjujejo naše navedbe, da so vse navedene trditve v reklami lažne in zavajajoče, predvsem pa z negativnimi učinki za vsakega posameznika, ki takšnemu reklamiranju verjame, ker je izguba sluha dokazljivo neozdravljiva in nepopravljiva in da se zadovoljivi rehabilitacijski učinki lahko dosežejo izključno z uporabo ustreznih slušnih aparatov in ostalih medicinsko tehničnih pripomočkov, kar nenazadnje potrjuje tudi medicinska stroka, ki vsem uporabnikom resno odsvetuje uporabo takšnih čudežnih kapljic.

Tudi v tem konkretnem primeru reklamiranja gre za lažne in zavajajoče trditve, ki niti najmanj niso v skladu z oglaševalskim kodeksom, predvsem pa takšne reklame s čudežnimi in nepreverjenimi dejstvi ne pritičejo resnemu javnemu mediju kar RTV Slovenija nedvomno je.«

Varuhinja je za pojasnilo prosila vodjo MMC **Luko Zebca**:

»Gre za oglase, ki se servirajo iz tako imenovanih mrežnih oglaševalskih sistemov, pri katerih nimamo neposrednega vpliva na vsebino oglasov. Ponudniku sistema smo poslali zahtevo, da vse tovrstne (in podobne) oglase umakne.«

Pritožnik se je za odziv in ukrepanje zahvalil.

Preveč reklam

Gledalci TV Slovenija so ob podajanju pritožb večkrat kritizirali obseg oglasov, ki jih je po njihovem mnenju preveč, glede na to, da se RTV financira s prispevkom.

»Z veseljem gledam oddaje ,ki me zanimajo ,predvsem oddajo dobro jutro. Toda....problem je v tem ,da mi narašča vsakič pritisk ,ko zaslišim na 10 minut ali manj reklame TARAM TARAM« (A. H.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Tudi sama bi si želela radijske, televizijske in spletne programe brez marketinških sporočil. Zavedam pa se, da to ne bo mogoče, saj so oglasi pomemben vir prihodka za ustvarjanje vsebin in opravljanje storitev, ki jih je vedno več. Kot veste, je RTV veliko več kot le televizija, in obsega tudi več radijskih kanalov, spletnih strani, digitalni arhiv, teletekst, podnaslavljanje za gluhe, govorno sintezo za slepe, digitalizacijo kulturne dediščine, simfonični orkester, oskrbo prizemnega oddajniškega sistema.... Verjetno veste, da sta 2 odstotka RTV prispevka po zakonu o Slovenskem filmskem centru namenjena za neodvisno filmsko produkcijo. K sreči je v javnem mediju oglasnih prekinitev bistveno manj kot pri komercialnih ponudnikih, v televizijskem programu pa so tudi številne vsebine povsem brez oglasov: filmi, dokumentarci, izobraževalni, otroški, kulturni, verski programi itd. Če vas zanima še kaj več o oglasih na radiu in televiziji, so podrobnosti zapisane v Zakonu o audiovizualnih medijskih storitvah; nad izvajanjem zakona bdi regulatorno telo Akos, ki v primeru prekoračitve omejitev izreče globo. Kot mi je znano, RTV Slovenija dosledno spoštuje omejitve.«

Gledalka z odgovorom ni bila zadovoljna.

III. RTV PRISPEVEK

Plačevanje po novem, izterjava obveznosti ...

Varuhinja je po telefonu odgovorila na nekaj vprašanj o novem načinu obračunavanja RTV-prispevka; podajala je splošna pojasnila o javnem medijskem servisu. Glede konkretnih vprašanj o obveznostih je svetovala, naj pokličejo Službo za obračun RTV-prispevka. Prejela je tudi pismo **A. T.**, ki je prosila za pomoč, ker ji grozi izterjava. Iz odgovora:

»... vsi tisti, ki so v življenjski stiski, lahko uveljavljajo pravico do oprostitev plačevanja RTV prispevka. Vendar pa je potrebno izpolniti ustrezen obrazec (prilagam dva izvoda) ter priložiti bodisi odločbo ZPIZ bodisi potrdilo Centra za socialno delo bodisi kakšen drug dokument, iz katerega je razvidno, da imate socialne ali druge težave. Prav tako zadostuje, če s podpisom obrazca soglašate, da RTV Slovenija sama pridobi potrebna dokazila oz. podatke iz uradnih evidenc, če te obstajajo in je iz njih mogoče ugotoviti vaš položaj. Kot razberem iz Vašega pisma, ste že bili v stiku s službo za RTV prispevek, kjer so Vam prav tako svetovali, da čim prej predložite dokumente, ki omogočajo ustavitev izvršb in oprostitev plačila. Iskreno upam, da ste to že storili.«

IV. TEHNIČNE ZADEVE

Nadaljevanka Jezero: nerazumljivo!

Varuhinja je decembra prejela devet pritožb (med njimi dve telefonski) nad slabo razumljivostjo govora glavnega junaka v nadaljevanki Jezero. Gledalci so pohvalili projekt, a jih je zmotil ton; spraševali so, ali je kaj možnosti za izboljšave in ali bi lahko nadaljevanko opremili s podnapisi.

»Odličen scenarij, da ne govorim o kameri....čudovito!

Edina moja pripomba, in vseh ostalih, s katerimi sem govorila, je zvok. Zagotovo ste že prebrali prve odzive na katastrofalno slab zvok govora (pogovora), kar je sicer največkrat problem v slovenskih filmih in nadaljevankeh, in tukaj spet ni izboljšave. Škoda. Celotni stavki so nerazumljivi, neslišni....Glavnega lika Birse se sploh ne razume. Kot je zapisal en mlajši gledalec na spletu, potrebovali bi podnapise....Da ne govorim o starejših gledalcih, ki so zaradi tega razočarani, saj še manj slišijo kot mi. Kako to, da ustvarjalci nadaljevanke pri pripravi končnega izdelka tega niso opazili??« (N. V.)

»Kljub temu, da sem porabila 10 minut za nastavitev zvoka na TV, nisem razumela polovice dialogov. Menim, da si gledalci zaslužimo opravičilo RTV-ja ter predlagam, da Jezero umaknete s sporeda, dokler zvoka ne popravite.« (N. K.)

»Ogledala sem si prvo epizodo serije Jezero. Oddaja je pritegnila mojo pozornost. Na žalsost, zelo težko razumljivo in nerazločo, je bilo slišati posamične pogovore/dialoge. Temu posledično, težko slediti dogajanju. Ali je možna tonska izboljšava izgovorjenega teksta?« (M. P.)

»Bi gledal sicer dobro nanizanko Jezero, a je ne. vzrok za to pa je v izredno nerazumljivem govoru nekaterih igralcev. Govor je nerazumljiv do te mere, da ni mogoče slediti dogajanju. Predlagam, da tovrstne oddaje opremite s podnapisi.« (A. P.)

»Z ženo nisva več v rosnih letih.Zmotila naju je za naju nerazumljivo govorenje g. Cavazze in še nekaj drugih v nadaljevanki "Jezero". V najinih očeh je nadaljevanka zaradi nerazumevanja teksta, izgubila vso svojo privlačnost. Predlagam ,da bi slovenske nadaljevanke in filme opremili s slovenskimi podnapisi!!« (P. V.)

»Glede igralske zasedbe in same igre me ni razočarala, prej bi dejal, da sem navdušen. Žal pa obstaja ampak. Problem je razumevanje govora. Glavni igralec ima pač nizek glas, ki pogosto

postane nerazumljiv. Malce zaradi izgovorjave, ki pa bi jo moral dober tonski mojster primerno posneti. Včasih je slišati tudi ostale igralce, da govorijo iz nekakšnega lonca. Če pa zraven dodamo še pogosto preglasno glasbeno podlago, je vse skupaj tako, da izgovorjenega stavka sploh ne razumem. To pa ni samo moja težava, isto so mi povedali tudi mlajši od mene. Skrata, tonski del je zelo slab. Na trenutke sem razmišljal, da bi morali posnetke podnasloviti. Škoda dobre nadaljevanke zaradi slabega tonskega dela.« (F. F.)

»Že ob predvajanju prvega dela nadaljevanke Jezero me je kmalu zmotil nerazumljiv govor, tehnično grdo rečeno "zadefan" zvok. Pričakoval sem, da je pač šlo (ne)kaj narobe, bodisi pri pripravi predvjalne verzije ali kako drugače. In prepričan sem bil v samokritični odziv tehničnega dela TV, zlasti "zvokovnega ceha" ter ustrezna korekcija. Žal se tudi v drugem delu nadaljevanke zelo očitna napaka ponavlja! Slutim, da je možno, da bo tako z vsemi deli nadaljevanke?« (J. K.)

Pisarna varuhinje je pritožnikom predlagala kratkoročno rešitev – uporabo podnapisov za gluhe in naglušne, kasneje pa posredovala celovito pojasnilo, ki ga je podpisala direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»Nadaljevanke Jezero je po svojem žanru kriminalka in temu primerna je tudi zvočna slika, ki je izjemno kompleksna, saj z zvočnimi elementi kot so dialog, glasba, atmosfera, posebnimi učinki in drugim, podpira izraznost dogajanja.

Tudi sicer so visoki in nizki toni pri predvajanju na sodobnih televizijah, ki imajo praviloma zvočnike obrnjene proti steni, lahko vzrok za slabšo razumljivost oziroma slišnost govora. Obenem televizijski aparati omogočajo nastavitev zvoka glede na žanr, zato je obvezno treba preveriti tudi to.

Projekcije prvih dveh delov v kino dvoranah v Sarajevu in v Cankarjevem domu niso kazale tovrstnih šibkosti, zato menimo, da je tonski mix kljub vsemu korekten. Posebnost nadaljevanke je tudi izrazito svojstvena barva glasu glavnega igralca Sebastijana Cavazze, ki ima neobičajno nizek glas, torej frekvenco, ki jo človeško uho težje zaznava.

Gledalcem programov Televizije Slovenija omogočamo sočasno spremljanje oddaj s pomočjo podnaslavljanja preko Teleteksta. Podnapise za prvi spored lahko vključijo na daljinskem upravljalniku na Teletekst strani 771 in za drugi spored na Teletekst strani 772. Na Teletekst strani 777 pa lahko najdejo tudi seznam oddaj, ki so podnaslovljene.

Podnapisi so na voljo tudi za ogled oddaj na spletni strani www.rtv slo.si. V arhivu rtvslo.si (<https://rtvslo.si/tv>) so shranjene oddaje s podnapisi označene s piktogramom. Do podnapisov v oddajah na spletu lahko gledalci dostopajo s klikom na oznako CC. Z mobilno aplikacijo 4D lahko do arhiva oddaj s podnapisi dostopate tudi preko mobilnih naprav, prav tako tudi preko hibridne televizije. Najhitrejšo pot do podnaslovljenih oddaj omogoča portal www.dostopno.si. Te oddaje so zbrane na povezavi: <https://www.rtv slo.si/dostopno/podnapisi>.

Še enkrat smo preverili tonski mix, da bi zagotovili boljšo slišnost dialogov v zadnjih treh delih naše nadaljevanke. V četrtek (9. 1., op. avt.) smo v tonskem sinhro studiu v sodelovanju s tonskim mojstrom ponovno pregledali zvočno sliko in jo skušali prilagoditi za televizijsko predvajanje. Upamo, da bodo v nedeljo naši gledalci z zvokom zadovoljni.«

Križanje govora in glasbe

Znova so se nekateri gledalci pritoževali nad nerazumevanjem govora zaradi glasbe v TV-vsebinah.

»...me na TV (tudi ostalih) močno moti glasba iz ozadja, ki je preveč glasna tako, da prekriva glas novinarja, komentatorja...« (F. H.)

»Najraje gledam RTV1,2 in seveda predvsem Dnevnik, Odmeve, Zrcalo tedna, ipd., ampak: opažam, da ne slišim (moj sluh je odličen, potrjeno s strani zdravnika) govorcev, ker jih preglasi glasba v ozadju. In to me jezi. Spravlja v slabo voljo. Ne vem, je bolj pomembno to, kar imajo novinarji povedati, ali trušč in bobnenje.« (S. K.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Na načelni ravni pa lahko pojasnim, da je glasba sestavni del televizijskega sporočanja in da je ni mogoče povsem izločiti iz vsebin. Katero koli svetovno televizijsko produkcijo boste pogledali, se boste lahko prepričali o tem.

Pomembna pa so razmerja. Včasih se izkaže, da je razmerje v pripravi oddaje popolnoma pravilno in da je težava v nastavitvah televizorja pri nekemu doma. Tehniki na RTV Slovenija so pripravljene pomagati pri nastavitvah, če pritožnik sporoči svojo telefonsko številko.

Težava z razumljivostjo/razločnostjo lahko – kot rečeno - nastane tudi zaradi okvare sluha ali naglušnosti. Če bi šlo za takšen primer, bi svetovala uporabo podnapisov, ki jih RTV Slovenija zagotavlja za veliko programskih vsebin, prižgejo pa se prek teleteksta str. 771 ...«

Težave pri sprejemu TV-signalov

Gledalka **S. M.** je sporočila, da se počuti prikrajšano zaradi motenj v TV-signalu, ki ga prejema prek oddajnika na Krimu.

»Krim ima vedno kakšene težave, da ne oddaja tako kot je treba. Enkrat je vreme, potem generator in ne vem kaj še vse. Tako je tudi danes 8.12.19 nekaj očitno narobe, čeprav je vreme odlično. Ne oddaja se preko HD- SLO 1,2,3. Ne moremo gledati TV KOPER, TV VAŠ KANAL in TV MARIBOR. In to naj bi bila nacionalna TV, ki ni dostopna gledanju preko antene, tudi v skoraj centru Ljubljane.«

Varuhinja je gledalki predlagala, naj se o težavah pogovori z dežurnimi v enoti Oddajniki in zveze, ki so dostopni po e-pošti na naslovu ozm@rtvslo.si oziroma na brezplačni številki 080 28 68.

V. SPLOŠNO

Kaj je uravnoteženo poročanje o cepljenju v programih javnega medija?

Varuhinja je prejela dopis Združenja za naravni razvoj otrok, ki meni, da različni mediji in programi RTV Slovenija o tematiki cepljenja poročajo enostransko, da ne upoštevajo »obeh platí«, da ignorirajo mnenja staršev, ki glede cepljenja zagovarjajo drugačna stališča, ter diskreditirajo takšne civilnodružbene pobude. V dopisu je omenjenih nekaj primerov poročanja iz preteklosti, kot zadnje je izpostavljeno »kramljanje« v oddaji Studio City (verjetno z dne 16. 12. 2019). V Združenju sprašujejo, kakšne dohodke ustvari RTV Slovenija iz oglaševanja farmacevtskih izdelkov. Predlagajo, da javni

medij pripravi oddajo, ki bo kompleksno tematiko osvetlila z različnih vidikov (npr. v Tarči TV Slovenija).

»Naša stališča nikoli niso objektivno predstavljena. Starši s cepivi poškodovanih otrok smo z vsemi svojimi stiskami in težavami sami leta in leta, vsak dan posebej, sami. Za državo ne obstajamo, smo praktično izbrisani, tako kot ne obstajajo neželene posledice po cepljenju.«

Varuhinja je pojasnila, da glede poslovnih zadev, kakor tudi načrtovanja in umeščanja programskih vsebin, nima pristojnosti. Pravi naslov za vprašanja o prihodkih od oglaševanja je vodstvo RTV Slovenija, načrtovanje oddaj pa je naloga odgovornih urednikov. Glede vsebinskih očitkov pa je zapisala:

»Kot varuhinja lahko obravnavam konkretne pritožbe na konkretne programske vsebine. Ker ste v pismu podali splošno mnenje o spremljanju tematike, ki vas zanima, lahko podam le splošno pojasnilo, in sicer, da uredniki o razvrščanju programskih vsebin ter fokusu, kontekstu in žanru vsakokratne obravnave odločajo na podlagi profesionalnih kompetenc, znanj, izkušenj in strokovnih meril, pri čemer upoštevajo pomembnost, aktualnost, zanimivost in raznolikosti vsebin. Ravnajo se po programskih standardih ter poklicnih in etičnih merilih Zavoda. Javno zdravje je vselej tista tematika, ki ji uredništva namenjajo posebno pozornost, kar velja tudi za obvezna in prostovoljna cepljenja.

Ko javni medij poroča o javnozdravstvenih vsebinah, je dolžan v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam, ki slonijo na znanstveno podprti strokovnih dognanjih. O tem sem pisala že večkrat, nazadnje v mnenju in priporočilu ob komentarju o cepljenju, ki je bil konec novembra objavljen v TV-oddaji Studio City in kasneje še na MMC (www.rtv slo.si). Več o tej zadevi si lahko preberete v poročilu za mesec november 2019 na varuhovi spletni strani, ali strnjeno na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/varuh/mnenja-in-priporocila/kolumna-o-cepljenju/507282>.

Mnenje in priporočilo glede poročanja o cepljenju, za katerega menim, da lahko odgovori tudi na vaše dileme, se glasi:

»V javnem mediju je pri podajanju znanstvenih in strokovnih vsebin treba dajati prednost **znanstvenim in strokovnim dognanjem in dokazom, pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh dognanj.**

Pri obravnavi tematik, povezanih z javnim zdravjem, je treba v **prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi ter argumentom stroke. Vendar pa ne more veljati zapoved enoglasja oz. absolutna prepoved podajanja disonantnih pogledov, razlag in mnenj.** Menim, da lahko predstavitev nasprotujočih, odstopajočih in osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentov večinoma koristi javni razpravi, poznavanju dejstev in razumevanju tematik.

Menim, da pri javnozdravstvenih tematikah, četudi so kontroverzne, **ni mogoče uporabiti načela uravnoveženosti, zlasti ne v aritmetičnem smislu uravnoveževanja ali iskanja (lažne) simetrije med strokovnimi in laičnimi razlagami.** Menim pa tudi, da je **za celovit prikaz teh tematik treba poiskati ustrezen način za vključitev ločenih pogledov,** upošteva vsakokratni fokus, kontekst in žanr obravnave.«

Varuhinja je prejela tudi sporočilo **B. D.**, ki je na družbenih omrežjih prebral dopis Civilne iniciative za naravni razvoj otrok. Zapisal je, kakšno ravnanje javnega medija pričakuje:

»Prepričan sem, da je pritožba neutemeljena, sam bi zgolj dal nekaj konteksta. Ta civilna iniciativa vam v pismu najbrž na dolgo in široko razlaga o pomembnosti predstavitve obeh mnenj, vendar na svoji strani blokirajo uporabnike in njihove komentarje, ki jim nasprotujejo. Brez opozorila, brez navedbe, katera pravila so kršena (ta niti niso nikjer zapisana), pač reflektivno, ko jih nasprotna mnenja motijo.

Situacija sicer ni simetrična. Vi ste le javni servis, oni so pa zgolj stran na FB. A s principelnega zornega kota je njihovo obnašanje vseeno zanimivo, da ne rečem dvolično. Če bodo v vašem procesu odločanja argumenti za in proti uravnovešeni, bo morda ta obremenjujoča principelna "malenkost" tista, ki bo razmerje prevesila v prid tistim, ki se ne strinjamo, da je javni informativni servis žrtev lažnega uravnoteženja.«

Varuhinja je pošiljatelja napotila na branje mnenj in priporočil glede tematike cepljenja in poročanja javnega medija o javnozdravstvenih tematikah.

Tematika se navezuje na poglavje TV Slovenija – Informativni program (Kolumna o cepljenju: žaljivo, drugič, str. 9) in TV Slovenija – Program Plus (O cepljenju v Zadnji besedi, str. 14).

STATISTIKA

	DECEMBER 2019	NOVEMBER 2019	DECEMBER 2018
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	45	45	53
Informativni program	17	14	25
Kulturno umetniški program	9	9	4
Razvedrilni program	6	2	4
Športni program	6	5	3
Program plus	3	11	11
Ostalo	4	4	6
REGIONALNI CENTER / TV program	2	4	0
Televizija Koper	0	0	0
Televizija Maribor	2	4	1
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	7	10	13
Radio Prvi	6	8	8
Val 202	1	0	2
Ars	0	0	0
Koper	0	0	0
Radio SI	0	0	0
Ostalo	0	2	3
MMC			
SKUPAJ	50	13	9
Vsebine	48	11	1
Storitve	2	2	8
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	59	45	34
Jezikovna kultura	6	7	0
Oglaševanje	4	2	9
Dostopnost in prilagojeni programi	0	0	5
RTV prispevek	3	7	0
Tehnične zadeve	18	1	1
RTV SLO - splošno	4	3	6
Programski svet	0	0	0
Varuhinja	0	2	1
Ostalo	3	8	3
Zavrnjena obravnava	21	15	9
VSI ODZIVI	163	117	109